

## ПРАВИТЕЛЬСТВЭ ТЕЛЕГРАММЭХЭР

### Адыгэ Республикэм и Лышхъхъу А.К. Тхьаклушынэм фэкло

Лъытэныгъэ зыфэсшырэ  
Аслъан Кытэ ыкхор!

Краснодар краим щыпсэурэ пстэуми ацлэкэ ыкхи сзэшхэкэ сыпфэраз кынышхоу кытфыкыокыгъэр — Урысыем ыкхо шагъоу, зыхэгъушлу зылъэгъуштыгъэ Кондратенко Николай Игнат ыкхор зэрэщымылжыыр — кызырэд-дэбошчыгъэм фэш!

Адыгеим ис цыфхэм гухэкышхо ар зэрэщымылжыыр зэхэтэшлэ.

Николай Игнат ыкхор зэклэхэмкхи цыхэшлэгъу ныбджэгъоу, упчлэжыгъоу шытыгъ. Ащ ишлогъэ гъэнэфагъэ хэлъ Адыгеир Урысые Федерацием изы шолпырхэм ащыц зэрэщымылжыыр. Тишолпыритлумэ ащыпсэурэм гъунэгъушлу зэфыщытыклэху азыфагу илхэр нахъ пытэнхэм пае бэ ащ ышлагъэр. Мамырынгъэмрэ ихэгъэгу ис цыфхэм, лъапкхъу кызыхэкыгъэхэм, динэу алэжырым ямылтыгъэу, цылэкышлу ялэнымрэ пстэуми анахъ мэхъанэшхо ащ аритыштыгъэ.

Николай Игнат ыкхор тшыгъупшэштэп. Цыфхэм, тичлыгу гупсэ фыщытыклэу ащ афырылагъэмкхэ, узшхъамысыжыу уи Хэгъэгу уфэлэжъэн зэрэфаемкхэ ренэу щысэтэхыплэу тыгу кыинэшт.

**Краснодар краим  
и административнэ ипашэу  
А.Н. ТКАЧЕВ**

Лъытэныгъэ зыфэсшырэ  
Аслъан Кытэ ыкхор!

Казань самолетыр кызыщэфэхым цыфыбэ зэрэхэклодагъэм пае укызырэтфэтхъау-усагъэмкхэ сыпфэраз. Хэклодагъэхэм ягупсэхэм ыкхи кьа-пэблагъэхэм, сз сиунагъуи, Татарстан щыпсэурэ пстэуми укызырэтфэтхъауусагъэм тикын кытфыгъэпсынклагъ.

**Республикэу Татарстан  
и Президентэу  
Р.Н. МИННИХАНОВ**

### Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Общественнэ-политикэ лофшлэным чанэу зэрэхэлэжыэрэм, хэбзэхуышхъаным илахъ зэрэхышхыэрэм, хэзаклохэм яфедэхэм зэрэфагъэжыэрэм ыкхи илэсыбэ хуэгъу гуетыныгъэ фырилэу лоф зеришлэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тамыгъэу «**Законыр. Пшэ-рылжыр. Цыфыгъэр**» зыфилорэр фагъэшошагъ **Сапый Вячеслав Долчэрые ыкхэм**, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм экономикэ политикэмкхэ, предпринимательствэмкхэ ыкхи лэклэб къэрал экономикэ зэпхыныгъэхэмкхэ и Комитет итхъаматэ.



Пшызэ къэралыгъо медицинэ академием икхутамэ ыпэклэ зычлэтыштыгъэ унэр кьалахыжыи, клэлэцыкху ыгыплэм фытегъэпсыхъагъэу ар ашыжыгъ. Ащ игъэцэклэжыын зэклэмкхи сомэ миллион 76,2-рэ фэдиз пэлуагъэхъагъ.

Республикэм и Лышхъэ мэфэклэ лофтхъабзэм кызыщыгушы-лэзэ ны-тыхэм, мыщ лоф шызы-шлэштхэм игуапэу кьафэгъушлуагъ.

— Клэлэцыкху ыгыплэм ичэзыу хэт ягумэкыгъохэр дэгъэзыжыгъэнхэр тиухътэ пшэрылжы шхъалэу зыфэд-гъэуцужыкхэрэм ащыц, — кылуагъ Тхьаклушынэ Аслъан кызырэгъуыгъэхэм закы-фигъазэзэ. — Ыпэклэ клэлэцыкху ыгыплэу шытыгъэху, ау организацие зэфэш-хъафхэм аштэгъэгъэ псэуалъхэр кьалытхыжыкхэзэ, ахэр тисабыйхэм апае зэтэтэгъэ-псыхъажыкх, гухэлъэу тилэхэм адиштэу клэхэри тшлэштых. Ащ ишлуагъэкхэ ны-тыхэр кыныгъо-хэм ахэмытху лоф ашлэн амал ялэшт. Гъэсэнныгъэм иучрежде-ниеу аужырэ шапхъэхэм адиш-тэу непэ кызылэутхырым ишлын зилахышлу хэзышхыгъэ псэ-олъэшхэм лъэшэу тафэраз. Мы лъэныкхэмкхэ шыкхэу шы-лэ-хэр дэгъэзыжыгъэнхэм тапэкхи



лоф дэтшлэшт, мыщ фэдэу псын-клэу лоф тшлэмэ, охътэ клэкым кыкхолоц чэзыу тилэжыштэп.

Клэлэцыкху ыгыплэм ичэзыу хэт сабийхэм япчъагъэ нахъ маклэ шыгъэнымкхэ псэуалъэу кызылэуахырым мэхъанэшхо зерилэр А.Наролинми кыхи-гъэщыгъ. Клэлэплухэм, ны-ты-хэм, сабийхэм кьафэгъушлуагъ, тапэкхи мы лофыгъом изэшхохын аналэ зэрэтырагъэтыштым кы-клигъэтхыгъ.

Бэшлагъэу зэжэгъэхэ клэлэ-цыкху ыгыплэм изэтэгъэпсы-хъан хэлэжыгъэ пстэуми, ана-хъэу республикэм ипашэхэм, зэрэфэразэхэр кылуагъ ащ ипашэу Галина Подолькинам. Ащ кызырэхигъэщыгъэмкхэ, ыгыплэм клэлэцыкху купы 10 ыштэшт, ахэр нэбгырэ 25 — 28-рэ зырызэу зэтеуыгъэштых.

Зэхахъэм хэлэжыгъэ клэлэ-цыкхуэхэр усэ цыкхуэхэм кьа-джагъэх, оредхэр кьалуагъэх. Мыщ фэдэ шлухъафтын кьа-фэзышхыгъэ нахыжыкхэм «тхъа-шъуегъэпсэу» кьаралуагъ.

Нэужым Тхьаклушынэ Аслъанрэ Александр Наролинымрэ лентэ пльыжыыр зэпаупкхи,

## Клэлэцыкху ыгыплэр кызылэуахыгъ

Клэлэцыкху ыгыплэу «Акварелька» зыфилорэр тыгъуасэ мэфэклэ шыклэм тетэу кызылэуахыгъ. Мыщ фэгъэхыгъэ зэхахъэу шылагъэм хэлэ-жыагъэх Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан, республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, муниципальнэ гъэпсыклэ зилэ «Кьалэу Мыекъуапэ» иадминист-рация ипашэу Александр Наролиныр.



Клэлэцыкху ыгыплэу  
агъэпсырэр зыфэдэштхэр.

мэфэклэ шыклэм тетэу клэлэцы-кху ыгыплэм ипчэхэр кызы-луахыгъэх. Ар зэрэзэтэгъэ-псыхъагъэр АР-м и Лышхъэу ыуплэкху, ылэжыгъэу осэшлу фишлыгъ.

Мы мэфэ дэдэм АР-м и Лышхъэу Мыекъуапэ щашырэ клэлэцыкху ыгыплэищым ащы-лагъ. Федеральнэ гупчэм кы-тлупшырэ субсидиэхэмкхэ ахэр агъэпсых. Ащ иапэрэ лахъэу сомэ миллион 207-рэ хуэрэр республикэм кыылэкхыгъэх. Псэолъэшхэм зэпыу имылэу лоф ашлэ, аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ шыклэхэр агъэфедэх.

Мылкоу кыфатлупшырэр Ады-геим игъом егъэфедэ, ащ

ишлуагъэкхэ, клэлэцыкху ы-гыплэхэм яшлын пэлухъащ ахъшэ тедзэ кыылэкхынымкхэ амалышлэхэр илэхэ мэху.

УФ-м и Президент кыгъэ-уцугъэ пшэрылжыым диштэу 2016-рэ илэсым ехуылэу илэси 3 — 7 зыныбжэ са-бийхэм зэклэми клэлэцыкху ы-гыплэхэм чыплэхэр ащыря-лэнхэ фае. Мыекъопэ кьэлэ административнэ кызырэхы-хагъэщырымкхэ, федеральнэ ахъшэр игъом кызылэклэхэкхэ, а уахътэм нахъ псынклэу пшэ-рылжы зэшхохыгъэ хуышт.

**ТХЪАРКЪОХЪО Адам.**

Сурэтхэр А.Гусевым тыри-хыгъэх.

## Инвестициехэр ящыклагъэх

Ахъщэхшо зилэ цыфхэр темыгъегушлукъэхэмэ, ямылькы щыщ лфыгъоу гъэцэклагъэн фаехэм къахымыгъальхэмэ, тиахътэ лф пшэныр кынэу щыт. Ар къагурылозэ ыкӀи кыдалытэзэ, Кош-хъэблэ районым иэкономикэ илътэсыр кызы-хъагъэм кыщегъэжъагъэу сомэ миллион 95-м ехъу кыыхарагъэлъхъагъ. Анахъэу зишлугъэ къэкӀуагъэр пшъэдэкӀыжъэу ыхъырэмкӀэ гъу-нэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Юггаз-энерджир» ары.

Инвесторхэр нахыбэ зэрэхъунхэу ахэм агъ-федэн альэкӀышт инвестиционнэ площадкэхэм паспортхэр зэрапалъхъагъэхэм анэмыкӀэу, мыгъэ апэрэу а чыплэхэм ягунапкъэхэр къагъэ-нэфагъэх, кадастровэ номерхэр афашыгъэх. Инвестиционнэ площадкэхэр районым ичылпӀэ зэфэшъхъафхэм ащагъэнэфагъэх, ахэр фае-хэм бэджэндэу аштэнхэ е ащэфынхэ альэкӀышт. Площадкэхэр псэуалъэ горэхэр ыкӀи коммерческэ



предприятиехэр атешыхъэгъэнхэм атегъэлпсы-хъагъэх. ИнвесторхэмкӀи ар гупсэф.

(Тикорр.).

### ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

## «Узыумэхъырэ хъырахъишъэхэр»



**КъокӀыплэм щыпсэурэ лъэпкъхэм яискусствэкӀэ Къэралыгъо музейеу Мыекъуапэ дэтым «Магия узоров» зыфилорэ къэгъэ-лъэгъон кыщызылаухыгъ. Азием икыблэ-къокӀыплэ щыпсэ-урэ хэгъэгухэм якультурэ я XIX-XX-рэ лӀэшлӀэгъухэм зыфэ-дагъэр тхыпхъэхэм къыралотыкӀы.**

Музе-им иди-ректорэу Кушъу Нэфсэт

пэублэ гушылэу зэхэхэм кы-щишыгъэм «узыумэхъырэ» хъы-рахъишъэхэм якъэгъэлъэгъон щылэныгъэм зэрэдиштерэр хи-гъэунафыкӀыгъ. Адыгэ Респуб-ликэм культурымкӀэ иминист-трэу Къулэ Мыхъамэт дунэе культурым епхыгъэ лфхъабээр Мыекъуапэ зэрэщыкӀорэр лъэ-шэу дгъэшлӀэгъон фаеу ылы-тагъ. Адыгем исурэтшӀхэм я Союз итхъаматэу Хъуажэ Рэмэзанэ, къэгъэлъэгъоным ехыплӀэгъэ тхылым икыдэгъэ-кӀын лф дзышлӀэгъэ Наталья Гожевар, нэмыкӀхэр зэхэхэм кыщыгушылӀагъэх.

Индонезием, Лаос, Камбо-джэ, Вьетнам, нэмыкӀ хэгъэ-гухэм яхъырахъишъэхэр музейе

кыщагъэлаухыгъ. Бзылфыгъэм кӀэпхыныр, джанэхэр зыхыш-кӀынхэ ылъэкӀышт шӀкӀыхэр, пшъэдэлъхэр, нэмыкӀхэри му-зейе щылъэгъугъэх. ШӀкӀыхэр дахэх, зэпэжъыужыкӀы. Бзы-цыфым, шӀом, бамбуком, фэш-хъафхэм ахэшкӀыгъэ лӀпэ-щысэхэр гъэшлӀэгъоных. Лъэпкъ шэн-хабзэхэр кыдалытэхэзэ лагъэхэр, унагъом ищыкӀэгъэшт пкыгъохэр гъэкӀэрэклагъэх. Индонезием щашыгъэхэм узы-лӀапщэ.

Вьетнам щашыгъэ лагъэм къэп-лъаныр сурэтэу тешлӀыхъагъ. Пхъонтэжъыр тхакӀумкӀыхъэ сурэтым къегъэкӀэракӀэ. Уна-гъом ищыкӀэгъэ пкыгъохэр зэ-кӀоу зыщыбгъэтӀылын лъэ-кӀышт лӀшлагъэхэри гум рехыхы.

— Лъэпкъхэм якультурэ та-рихыым чыжъэу зэрэхъагъэр къэгъэлъэгъоным къеушыхъа-ты, — къелуатэ сурэтшӀ-мо-

дельер цӀэрылоу Стлашъу Юрэ. — Дунэе искусствэм хъхъоны-гъэу ышлӀхэрэр тинэрылӀэгъух.

— Тхыпхъэхэм рэхъатэу сян-пын слӀэкӀырӀэп, — зэдэгущы-лӀэгъур лъегъэкӀуатэ сурэтшӀлӀэу Эдуард Овчаренкэм. — Пкы-гъохэр мӀжъыух, благуэ уякӀуа-лӀэу уяплъы зыхыкӀэ, цыф лӀпэласэхэм зэрашыгъэхэм на-хышлоу уналэ теодзэ.

Адыгэ къэралыгъо универ-ситетым искусствэхэмкӀэ и Институт идиректорэу Наталья Чепниан зэхэхэм кыщыгу-щылагъ. Къэгъэлъэгъоным уасэ фишӀызэ, студентхэм яшӀэныгъэ хагъэхъоным фэшӀ музейе на-хыбэрэ къэклонхэ фаеу ылы-тагъ. Индонезием, Вьетнам, нэмыкӀхэм ясурэтшӀхэм щысэ зэратепхын щы.

**САХЫДЭКЪО Нурбий.**

СурэтшӀ зэхэхэм кыщы-тырахыгъ.

## Адыгеим иполице альэхъу

ХэбзэухъумэкӀо къулыкъу-хэр 1965-рэ илътэсым къалэу Мыекъуапэ кыщыхъугъэ, Ады-гэ РеспубликэмкӀэ Мыекъопэ районым ипоселкэу Табачнэм щыпсэуштыгъэ Хомутов Евгений Василий ыкӀоу бзэджэшлӀэгъэ хылыгъэ дэдэ зезыхъагъэм лъэхъух.

ЗэрагъэунафыгъэмкӀэ, 1997-рэ илътэсым ибэдзэогъу мазэ укӀ-фаоу ар ишъхъэгъусэ шъэжъы-екӀэ хэпыджагъ. лӀпылӀэгъу псын-кӀэм имашинэ илътэу бзылф-фыгъэр улагъэхэм арылыкӀыгъ.

Евгений Хомутовыр джыдэ-дэм зыдэщылӀэм ехыплӀэгъэ къэбар горэ зышлӀэхэрэм тя-лӀэу Мыекъопэ районым ите-лефонхэу (87777) 5-12-63-мкӀэ,

**8-903-466-49-19-мкӀэ е 02-мкӀэ** полицием иотделэу къапэбла-гъэм афытеонхэу.

\*\*\*

ХэбзэухъумэкӀо къулыкъу-хэр 1977-рэ илътэсым лоныгъом и 6-м къэхъугъэ, Адыгэ Рес-публикэмкӀэ Мыекъопэ районым ит къутырэу Гражданскэм щыпсэуштыгъэ Оганесян Георг Манук ыкӀоу бзэджэшлӀэгъэ хылыгъэ зезыхъагъэм лъэхъух.

Полицием кызэритыгъэмкӀэ, нэбгырэ пчӀагъэ хъухэу, пэ-шлорыгъэшъэу зезэгъыхыи зы-горэм имылькы кытырахынуэ тебэнагъэхэм ар ахэтыгъ.

Георг Оганесян джыдэдэм зыдэщылӀэм ехыплӀэгъэ къэбар горэ зышлӀэхэрэм тялӀэу Уры-

сыем хэгъэгу кӀоцӀ лфхэмкӀэ и Министерствэу Мыекъопэ районымкӀэ иотдел ителефон-хэу (87777) 5-12-63-мкӀэ, **8-903-466-49-19-мкӀэ е 02-мкӀэ** полицием иотделэу къапэбла-гъэм афытеонхэу.

\*\*\*

ХэбзэухъумэкӀо къулыкъу-хэр 1972-рэ илътэсым къэхъугъэ, Адыгэ РеспубликэмкӀэ Мые-къопэ районым ит поселкэу Табачнэм щыпсэуштыгъэ Ми-рошниченко Андрей Владимир ыкӀоу Урысыем и Уголовнэ кодекс ия 111-рэ статья ия 4-рэ лӀахъ кыщыдэлъытэгъэ бзэджэшлӀэгъэ хылыгъэ дэдэ зезыхъагъэм лъэхъух.

ЗэрагъэунафыгъэмкӀэ, 2004-рэ илътэсым чӀэпыогъу мазэм ар янэ фильи, шъэжъыекӀэ хэпы-джагъ. Ныр улагъэхэм арылы-кӀыгъ.

Андрей Мирошниченкэр джы-дэдэм зыдэщылӀэм ехыплӀэгъэ къэбар горэ зышлӀэхэрэм тя-лӀэу Урысыем хэгъэгу кӀоцӀ лфхэмкӀэ и Министерствэу Мые-къопэ районымкӀэ иотдел ите-лефонхэу (87777) 5-12-63-мкӀэ, **8-903-466-49-19-мкӀэ е 02-мкӀэ** полицием иотделэу къапэбла-гъэм афытеонхэу.



## Гъунэ илэнэу щыта?

ХэткӀи шъэфэп уасэхэм псынкӀэу зэрахъорэр, ау цыфхэм защылэ, сьд якын-ми мӀпсэху, яунагъохэр алы-гъых, мамыр щылаклэр агъэ-лъаплэ. Сабыххэм мафэ къэс агъотын фэе гъэщым, лӀшлӀ-лушлукъэм, пхъэшхъэ-мышхъэ-хэм ауасэ зынэсырэр къэпӀон-кӀэ хъайнапэ. Ау щакӀохэр ащкӀэ огъэмысэхэкӀэ лфым зи хэхъухъащтэп. Ахэми янахы-бэр егъэзыгъэу, чыли фаби ямылӀэу бэдзэрхэм атетых якӀэ-лӀэцӀыкӀлукъэм апае, зыгорэуштыгъэ ашъхъэ хахыжыным фэшӀ. Га-зым, электричествэм, гъэсты-ныпхъэхэм ауасэ зэпымыоу зэрэдэкӀуаерэм зэкӀэ къагъэ-лъаплэ.

ЛъэжӀапкӀэр цыкӀумэ, пен-сиехэм къахъырэ щымылӀэмэ, уасэхэм ахэхъо зэпытмэ нэ-рылӀэгъуба цыфхэм къахъу-лӀэрэр: гуузыр, лъыдэкӀуаер зилӀэхэр нахыбэ мэхъух. Ау узӀэлӀэжыныри лӀшлӀэхэп, лӀ-зэгъу уцхэм ауасэ зынэсы-рӀэри бэмэ ашӀэ. Сымаджэ зиунэ исым мазэм фэхъушт лӀзэгъу уцым анахъ макӀэми сомэ минитӀу-щы тефэ. Ком-мунальнэ фӀло-фашӀэхэм ауасэ

ыхъырэ минищ-плӀыр ащ зы-хэбгъэхъожькӀэ, сьдэуштыгъэ цыфыр дэгъоу шхэн, зигъэп-сэфын ылъэкӀыштыгъэ? Уасэхэм ахэрэмыхъуи, пенсиеу къаты-рӀэри, лъэжӀапкӀэри зыгорэуштыгъэ рагъэкъун.

Сабыибэ ялэнэу фаери ма-кӀэп. Ау илътэс нахъ зымы-ныбжъ сабыим ицуакъэ сомэ мин уасэу, щыгъынри ащ нахъ мымакӀэ хъумэ, сьдэуштыгъэ ахэр пӀыгъыштыгъэ? Тэ, нэжъ-лужьхэм, тшъхъэ пае тыгъмэ-кӀырӀэп. Ау сабыеу кытӀкӀэхъу-хъэхэрэм тягупшысӀэн фае. Неушрэ мафэр пӀызыгъэкӀо-тэштхэм къарыкӀорэм, агу щы-хъэрэм тигъэгумӀкӀыныр зэ-кӀэми типшъэрылӀ.

Сьдрэ лфӀи уишъыпкъэу упылӀмэ, кыбдэмыхъун щылӀэп. Уасэхэм афэгъэхъыгъэуи ар къэпӀон пӀэкӀыштыгъэ, гъунэ ахэм алызыфын щылӀэн фае. Цыфым нахъ лъаплэ Тхъэм кыгъэхъу-гъэп, къэралыгъом ары ибаины-гъэ шъхъалэр. Ар хэти зыщи-гъэгъупшэ хъуштыгъэ. ИлътэсыкӀэ хъяр Тхъэм кытфӀырегъахъ, ти-унагъохэм рэхъатныгъэ арӀэрӀлӀ.

**ХЪАГЪУНДЭКЪО Щамсэт.**

Мамхыгъ.



## Зыпкъ итыштытэп

КӀымафэр мыгушъоу игъом кытфэсыгъ, кӀэуцъылыгъ, осӀи къэсы. Ау тызэмыжэгъэ гумӀкӀыгъохэри ащ кызыдихыгъэх.

Тыгъэгъазэм и 8-м жьыбгъэшхоу кыльы-гъэм ыпкъ кыкӀыкӀэ поселкэу Первомайскэмрэ къутырэу Шевченкэмрэ япсӀуплӀэхэм ащыщхэм яэлектрорыкӀуаплӀэхэр зэщыкӀогъагъэх. Ащ кыхэкӀыкӀэ нэбгырэ 1200-рэ зэрыс псӀуплӀэ 314-мэ чӀэщ-зымафэм кыкӀоцӀ электричествэр ялагъэп. Социальнэ мэхъанэ зилэ псӀуалъэу мыхэм адэтхэм мы гумӀкӀыгъор къалылысэгъэп.

УФ-м ошӀэ-дэмышлӀэ лфхэмкӀэ и Министерствэу Адыгэ РеспубликэмкӀэ и ГъӀорышлӀаплӀэ ипресс-къулыкъу кы-зэритыгъэмкӀэ, Мыекъопэ районымкӀэ электричествэ сетъ-хэм ягъэзекӀон лъыплӀэрэ бригадэм электрорыкӀуаплӀэхэу жьыбгъэм зэщыгъэкӀуагъэхэр ыгъэцӀэкӀэжыгъэх, щыкӀагъэу фэхъугъэхэр дигъэзыжыгъэх. ГъӀорышлӀаплӀэм иотрядэу лъы-хъон-къэгъэнэжыкӀы лфхэм афэгъэзэгъэм кӀымфэу уахъ-тэм илофшӀэн нахыбэ мэхъу, осх-осыр кызэрэзекӀӀэлы-кӀорэм, температурэр зэрехырэм апкӀ кыкӀыкӀэ зэшлӀохыгуаеу кыхэкӀырӀэри макӀэп. Техникэ зэфэшъхъафэу отрядым илӀэр хъазырӀэу щыт, гъэстыныпхъэу ящыкӀэгъэщтыр икӀоу алӀкӀӀӀ, гузэжъогъу кызыхъурэм ялофшӀэн кызэтемыуцоным фэ-хъазырых.

Адыгэ Республикэм и Гидрометеогупчэ илофшӀлӀэу Нина Хворостенкэм кызэрэтиуагъэмкӀэ, мы тхъамафэм ом изы-тет зыпкъ итыштытэп, республикэм ыкӀи Мыекъуапэ къащыцъылышты, чӀэщым ыкӀи пчӀэдыжым чыӀэр градуси 5 — 7-м щыкӀӀэхъащт, кыгъгъэщтыт. Джащ фӀэдэу шынагъоу щыт шапхъэхэм тем-пературэр анэсын ылъэкӀышты, градуси 10-м клахъэу кӀэуцъылышты. Мафэм фабэр градуси 3-м нэсышты. Жьыбгъэр темыр-къокӀыплӀэм кыкӀӀэу метри 7 — 12 илътэшыгъэу къепщӀэшт, метрӀэ 15-м нэсыни ылъэкӀышты. Къушъхъэхэм ыкӀи ащ къыпӀэблагъэхэм осышхо къащесышты, чыӀэр градус 15-м нэсышты. Тыгъэгъа-зэм и 11 — 12-м ос-осх зэхэтэу кӀэхыштыр нахъ макӀэ хъушты, ау зэхапшӀэу чӀэщым градуси 5-м кыщегъэжъагъэу 10-м клахъэу кӀэуцъылышты, мафэм фабэу градуси 2 щыӀэшт. Тхъамафэм ыкӀӀэхэм ом изытет зыкызэблихъушты, къэфӀэбэ-жъышты. ЧӀэщым чыӀэр градуси 3-м нэсышты, мафэм градуси 5 фӀэдиэ фабэу щыӀэшт.

Ом зыкызэбли-хъумэ, тхъамакӀагъо кызыдымыхъыным фэшӀ УФ-м ошӀэ-дэ-мышлӀэ лфхэмкӀэ и Министерствэу Адыгэ РеспубликэмкӀэ и ГъӀорышлӀаплӀэ илофшӀлӀэхэм метеорологхэм зӀпхыныгъэ адырӀлӀэу ащ изытет лъӀӀлӀэх.

**КӀАРЭ Фатим.**



## КӀуачӀэ имылӀэжъэу лъытэгъэнэу

Хъадпэшъо Муслымэт Ахъмэд ыпхъум чӀинэгъэ студент билетэу N 12009020-р зытетым кӀуачӀэ имылӀэжъэу лъытэгъэнэу.



## ЗИГЪО ЮФЫГЪОМКІЭ ЗЭХЭГУЩЫІЭГЪУ

**Г**ЪОГУРЫКІОНЫМ ишапхъэхэр дэгъу дэдэу пшлэнхэ ыкӀи бгъэцӀкӀэнхэ зэрэфаем, джащ фэдэ къабзэу, рулым лутысхъэрэ пӀпчӀ обществэм ыпашхъэ пшӀэдэ-кӀыжӀ инэу шырилӀэр зэхилӀэу, шэн-хэбзэ пӀтэ илэн зэрэфаем тегушылагъэх. Іэнэ хъураем илофшӀэн хэлӀжыагъэх хэгъэгъу кӀоцӀ іофхэмкӀэ АР-м и Министертствэ гъогурыкӀоныр щынӀгъончъэнымкӀэ ГъэlorышлӀпӀэм ашылажъэхэрэр гъогухэм алыплъэнымкӀэ, Адыгэ Республикэм и ГъэlorышлӀпӀэ ичыплӀэ отделе, АР-м иавтошкӀолӀ япашхъэр, МыекӀопӀэ къэралыгъо технологическӀэ университетым гъогурыкӀоныр щынӀгъончъэнымкӀэ икафедрэ икӀлӀэагъаджӀэхэр, такси ыкӀи маршрут такси кӀулыкӀухэм ялофшӀлӀэхэр ыкӀи еджӀпӀэ зэфӀшхъафхэм къарыкӀыгъэ студентхэр.

Мэхъанэ зилӀэ зэхыхъэр зерищагъ ЛъапкӀ тхылъеджапӀэм илофшӀлӀэу **Емыж Аминэт**.

Мы лъэхъаным гъогурыкӀоныр рулым лусхэмкӀи, лъэсрыкӀо кӀызэрыкӀохэмкӀи зэфӀдӀэу шынагъо зэрӀхъугъэр кӀызыло-тыкӀырэ видеотехыгъэ зэфӀшхъафхэр къагъӀлӀэгуагъэх. Ахэм джыри зы нафӀ къашыгъ ухэтми, гъогу утехыагъэмэ, гъогурыкӀонымкӀэ шапхъэхэр зыщымыгъэгъупшӀэх, гъэцӀкӀэх ыкӀи гъогум іэдӀбныгъэрэ цыфыгъэ хабзэрэ кӀызшыгъагъ зэралорӀэр. ЗӀкӀэми зямыгъӀлӀэгӀкӀ ыкӀи уашхъарыкӀоным упымылӀ, о кӀыомыкӀуштыр нэмыкӀым емышӀ. Водительхэм, лъэсхэм шхъӀафӀэрэ гукӀлӀгъурэ зэфашӀлӀэу зырагъасэмэ, гумӀкӀыгъо-гузӀжыогъоу зыхафӀэхэрэри нахъ макӀлӀ хъуштых. Джары гъогурыкӀонымкӀэ шапхъэхэр ыкӀи ахэмкӀэ культурэ тхӀлӀыным кӀыкӀырӀэр.

— Мы іофыгъор пстӀуми анахъ ин зышӀырӀэр цыфым ищӀлӀэныгъэ ащ епхыпагъэу зэрӀштыр ары, — кӀылауагъ Емыж Аминэт. — МафӀэ къӀс Урысыем цыфӀшӀӀэ пчъагъэ щӀафӀыкӀо, Адыгеими гъогурыкӀоным гумӀкӀыгъуагъ епхыгъэ хъугъэ. Сыда а зӀкӀлӀэ лъапсӀэу ялӀэ іофым егуаорӀэр? Мы упчӀлӀ иным джӀуап кӀыфагъотӀэу зэхыхъэм къекӀолла-гъэхэр зэхӀгушылагъэх.

ПстӀуми апӀэ гушӀырӀэр зыфагъэзагъэр Адыгэ Республикэм ит автошкӀолхэм ашыщ ипашӀэу **Виктор Юнгверт** ары. Маши-

**Мы мафӀэхэм Адыгэ Республикэм и ЛъапкӀ тхылъеджапӀэ цыфыбӀэр зыгъэгумӀкӀырэ іофыгъо инымкӀэ зэхӀгушылагъэу шылагъ. Ащ фэдэ іоф-тхъабзэм изӀэхӀӀэн-гъэзекӀон зыпшӀӀэ ифагъэр правовой информа-циемкӀэ публичнӀэ гупчӀэм иіофы-шӀлӀэ шхъӀагъу Емыж Аминэт. ГъогурыкӀокӀэ шапхъэхэр икӀоу зэ-рамышӀлӀэхэрэм, зэрамыгъэцӀкӀлӀэхэрэм, ахэмкӀэ гъӀпсыкӀлӀ-шыкӀлӀ хэ-бзӀэ тӀрӀз водительхэм зэрахъмы-лым хъадӀгъур кӀыззэрагъэсырӀэр**

**хӀати ебгъӀшӀлӀжынынӀэу шытӀп. НепӀэ машинӀэ зӀутӀкӀлӀхэм нахъыбӀэу ахӀкӀуадӀэхэрэр ныбжыкӀлӀхэр ыкӀи кӀлӀлӀцыкӀлӀхэр арых. ЛъэсрыкӀохӀери мы тхъамыкӀагъом хӀэщӀагъэ мӀхъух. Сыда адӀэ шӀлӀгъӀэн фаер Адыгэ Рес-публикэм игъогухэр щынӀгъончъӀэу ыкӀи цыфхэр зӀмыжӀгъӀхэ аджа-лым е шъобжым ащӀуухъумӀгъӀэн-хэм пае? Мы упчӀлӀ иныр ары ана-хъӀэу зытегушылагъэхэр ыкӀи зӀа-фыгъэр зигъо іофыгъомкӀэ зӀа-хъэм хӀлӀжыагъэхэм.**



# ГъогурыкӀоным ишапхъэхэр ыкӀи шэн-зекӀокӀлӀ культурӀэр

(гузӀжыопхӀэу) уафӀсакъзӀэ, гъогурыкӀон шапхъэхэр бгъӀэцӀкӀлӀхэр гъогур щынӀгъончъӀэ зышӀыхъу ылытагъ. Водительхэм ямызакъоу, лъэсхэм пшӀӀэдӀкӀыжӀ зӀрӀлӀэр кӀыхыгъӀӀыгъ. Цыфхэм гъогушхӀохэр тӀрӀзӀэу зӀпачыхӀӀэ ашӀыным имӀхъанӀ, машинӀэу чъӀэрэм орорӀэу учӀлахъмӀэ, іофыр бгъуитӀумкӀи дӀэу ухыгъӀэн зӀрилӀӀэ-кӀыштым аналӀэ тыраригъӀдзӀагъ. Рулым лусым сыдигъуи шӀэн пӀтӀэ зӀтет хӀлӀын зӀрӀфаер, пробкӀэхэм ышӀӀэ рагъӀкӀлӀэу е машинӀэ зӀпӀлутмӀэ зы къахӀлӀӀэти, пстӀуми апӀэ зӀрӀчъа-гъэр ыгу ригъӀкӀоу, зигъӀшӀӀэнычӀэ е дысыгъэ іокӀлӀ-шыкӀлӀэ



гурыкӀон шапхъэхэр, ахэмкӀэ культурӀэр тиреспубликӀэ зӀрӀштыцыкӀлӀхэр ары.

УегупшысӀмӀэ, непӀэ гъогухэм атекӀуадӀэхэрэм япчъагъэ зӀрӀбӀэм а гукӀодыгъом хӀкӀлӀпӀлӀэу фӀбгъотымӀэ хъуштыр уигъашӀлӀэрӀп, джарӀэу упчӀлӀ шынагъу кӀӀуцурӀэр. ТапӀкӀлӀ мӀзихрӀэ рагъаджӀыгъэхэмэ, джы курсхэр мӀзи 2 — 3-кӀи нахъ макӀлӀх. Ау рулыр огъӀчӀрӀэгъу кӀодыекӀлӀ машинӀэзефӀным уфӀлазӀу кӀыпшыхъуныр мӀкӀлӀо. АвтоеджӀпӀлӀэ шхъӀлӀэхэм анӀмыкӀлӀэу, унӀэ еджапӀлӀэхӀэу удостӀоверенихэр псынӀкӀлӀэу афӀзышӀлӀхэрэр нахъыбӀэ зӀрӀхъугъэм ягъӀэ кӀызӀрӀкӀорӀэр, водительыр машинӀэр дӀгъоу ышӀлӀэу, гъогум хӀлӀ-хӀсым щыгъуазӀу щытын зӀрӀфаер кӀылауагъ. Гъогум ишапхъэхэр — бгырыпх тельхъаныр, сабый тысыплӀэр машинӀэм итӀэу ыкӀи агъӀфӀдӀэу, ишӀэн сыдигъуи водительыр фӀсакъыныр, пылухъанчъӀэ а зӀкӀлӀ сыдигъуи гъӀгъӀцӀкӀлӀхэр, машинӀэр зыфи, кӀыдиси, нӀмыкӀ гъогутетхӀери зыухъумӀэу зӀрӀштыр хыгъӀу-нӀэфыкӀыгъэх.

ДжырӀкӀлӀ гъогурыкӀоным иіо-фыгъохэр икӀоу зэрамыгъэца-кӀлӀрэм (шъыпкӀэ, гъогухэм язы-тети уигъӀразӀӀрӀп, шӀункӀыплӀ-хэр, тауташ, хӀч-сӀчхэр бӀэу ялӀх), водительхэм щӀлагъӀэ зӀрӀзӀфӀрыамӀлӀэм, тыхӀгъӀгукӀлӀ машинӀэзефӀн культурӀэр зӀрӀлӀхъанчӀэр кӀигъӀтхыгъ. Мые-кӀуапӀэ пшӀтӀмӀэ, анахъӀэу такси, маршрут такси зыфӀпӀощхэм язытет ыкӀи ахӀэр зӀрафӀэу, во-дильхэм зӀрӀфаеу зызӀра-гъӀпсӀэу, гъогурыкӀохэр кӀы-зӀрагъӀтхъаусыхӀхэрэм зӀра-

ЗӀдӀгушылагъум хӀлӀжыагъэх ыкӀи мы іофымкӀэ яшӀлӀхэр кӀышалауагъэх гъогурыкӀоныр щынӀгъончъэнымкӀэ АР-м и ГъэlorышлӀпӀэ иотделе ипашӀэу **БзӀджӀжыкӀо Мурат**, респуб-ликӀэмкӀэ гъогу-патруль кӀулы-кӀум зӀхӀӀӀэн іофхэмкӀэ иотделе илӀшхъӀтетӀэу **Алексей Чмы-ревым**.

БзӀджӀжыкӀом анахъӀэу цыфхэм аналӀэ зытыраригъӀэ-дзӀагъэр водителым нахъ мы-макӀлӀэу лъэсрыкӀохэм пшӀӀэ-дӀкӀыжӀ гъогурыкӀон шапхъӀ-хэмкӀэ зӀрӀлӀэр ары. КӀалӀэу МыекӀуапӀэ лъэсрыкӀо гъогу зӀ-пырыкӀыбӀэ зӀрилӀэр, ахӀэр кӀы-хӀгъӀштыпагъӀхӀэу, чӀщӀрӀэ нӀ-фӀплӀхэр ялӀхӀэу зӀрӀгъӀцӀкӀа-гъӀхэр кӀылауагъ. Джащ фӀдӀэу гъогу тамыгъэ зӀфӀшхъафхӀэу узыгъӀгъуазӀхӀэрӀри зӀрате-тым мӀхъанӀэ ритыгъ.

Ау анахъ іофышхор — маши-нӀэ зӀутӀкӀлӀхэр, ахэм ахӀкӀодӀэрэ цыфӀшӀӀэ пчъагъэр кӀызӀрӀрӀу-ухъумӀштыр, хӀати тефӀӀэр шӀокӀ е дӀх имылау ыгъӀцӀкӀлӀ-хӀыр арӀэу ылытагъ. Водитель-хэм психологическӀэ ухъазыры-ныгъэ хӀушхъафыкӀыгъу ягъӀ-гъотыгъӀным дыригъӀшӀтагъ.

ІофтхъабзӀм чанӀэу хӀлӀжыа-гъӀх МыекӀопӀэ къэралыгъо тех-нологическӀэ университетым ика-федрӀэу «Организация и без-опасность движения» зыфӀло-рӀэм ипашӀэу, шӀӀныгъӀлӀжыӀэу **ГукӀлӀ Юсыф** ыкӀи мыщ иегъӀджӀпӀлӀ-производственнӀэ базӀэ ипашӀэу **ХъацӀцӀлӀ КимӀэ**. ГъогурыкӀоным ишапхъэхэм зӀ-рар афӀхъурӀэ лъӀныкӀохэм, гу-щӀлӀэм пае, машинӀэжхэм ыкӀи машинӀэ лъӀлӀлӀ дӀгъухэм яамал зӀрӀзӀфӀшхъафӀыр тхъамыкӀа-гъоу хӀати зӀмыжагъэм лъапсӀэ зӀрӀфӀхъурӀэр кӀагъӀтхыгъ.

Рулым уесӀн ыкӀи фыкӀлӀр икӀоу кӀыплӀкӀлӀхъаным уахӀтӀэ зӀриштылагъэр, илӀӀэсӀщӀэ цы-фыр машинӀэм зысыгъӀэ уж гъо-гурыкӀоным нахъ хӀзагъӀэ зӀрӀ-хъурӀэр хагъӀунӀэфыкӀыгъ. Сыд-ми о зӀрӀпшӀоигъоу гъогушхор уцӀзекӀлӀон зӀрӀмылӀкӀыштым-кӀлӀ шысабӀэ къахыгъ. АнахъӀэу илӀӀэс 20 — 30 зыныбжы-хэм псынӀкӀлӀгъӀэ-гугъуемылӀы-ныгъӀэу а шапхъэхэм ягъӀцӀ-кӀлӀнӀкӀлӀ къахафӀхӀэрӀр общест-вэмкӀи, лъӀпкӀымкӀи, ны-ты-хэмкӀи, унагъомкӀи пшыныжы-гъуае зӀрӀхъурӀэр кӀагъӀтхыгъ. МашинӀэ зӀутӀкӀлӀхэм тыхӀгъӀ-гоу УрысыемкӀлӀ ахӀкӀуадӀэхэрӀр япчъагъӀкӀлӀ адӀрӀ хӀгъӀгъухэм ашыхъухӀэрэм бӀкӀлӀ зӀранахы-бӀэр кӀауагъ, Адыгэ Республи-кӀэмкӀи джырӀкӀлӀэ мы іофыгъор анахъ гъунӀэ зылыфыгъӀэн фаеу кӀызӀрӀрӀнӀжыырӀэр зӀхӀгушы-лӀгъум шыкӀагъӀтхыгъ.

ІофтхъабзӀэр зигукъӀкӀхэм игъо шъыпкӀӀэу зӀхӀащӀагъ, не-пӀэ гъогурыкӀоныр хӀткӀи шы-нагъо горӀэм епхыгъӀэу зӀрӀ-хъугъэр шӀӀафӀыжӀӀп, арышӀ,

**УегупшысӀмӀэ, непӀэ гъогухэм атекӀуадӀэхэрэм япчъагъэ зӀрӀбӀэм а гукӀодыгъо іаеи хӀкӀыплӀлӀэу фӀбгъотымӀэ хъуштыр уигъашӀлӀэрӀп, джарӀэу упчӀлӀ шынагъу кӀӀуцурӀэр. ТапӀкӀлӀ мӀзихрӀэ рагъаджӀыгъэхэмэ, джы курсхэр мӀзи 2 — 3-кӀи нахъ макӀлӀх. Ау рулыр огъӀчӀрӀэгъу кӀодыекӀлӀ машинӀэзе-фӀным уфӀлазӀу кӀыпшыхъуныр мӀкӀлӀо.**

нӀэ фыкӀлӀм зӀрӀфагъасӀхӀэрэм, ащӀкӀлӀ шӀӀныгъӀэ ыкӀи амал икӀу аӀӀкӀагъӀхъаным яеджӀэн про-граммӀэ зӀрӀтегъӀпсыхъагъэр, апӀрӀэу рулым кӀлӀрытӀысхъ-рӀэм пшӀӀӀӀылыбӀэ илӀ зӀрӀ-хъурӀэм ащ гу лъаригъӀӀтагъ. Гъогушхор апӀдӀдӀэ щызекӀлӀонӀэу техӀӀэрӀр ежӀ зӀрӀмыгъагъӀэу кӀыныгъохэм зӀрӀутӀкӀырӀэр щысӀхӀэмкӀлӀ кӀырилӀотыкӀыгъ. Рулым сыдигъуи ухӀэтми угъӀ-псӀафыгъӀэу улутысхъаныр, угу-кӀлӀ гъогум уфӀхъазырыныр, ошӀлӀ-дӀмышӀлӀэу уигъогу кӀыте-лӀадӀэрэм е кӀыобгъучӀӀэрэм

кӀызхыгъафӀэ зӀрӀмыхъуштыр, нӀмыкӀ лъӀныкӀохэр кӀырилӀо-тыкӀыгъ. ЗӀхӀлӀӀдӀэ-зӀхӀэкуом шӀу кӀызӀрӀлӀымыкӀырӀери, во-диль губжыгъэм тхъамыкӀа-гъо ухиджӀэн зӀрилӀӀӀыштыри кӀылауагъ.

КӀалӀэу МыекӀуапӀэ гъогуры-кӀоныр щынӀгъончъӀэу щыгъӀ-псыгъӀӀынымкӀлӀ комиссиѐм хӀ-тӀэу, Краснодар краимрӀэ Адыгэ РеспубликӀэмрӀкӀлӀ гъогухэм алыплӀӀӀгъӀӀынымкӀлӀ Гъэlorы-шлӀпӀэм тиреспубликӀкӀлӀ иот-деле ипашӀэу **Нешан Терзьян** игушӀлӀэ анахъ кӀыхӀӀыгъэр гъо-

**Водительхэм, лъӀсхэм шхъӀӀафӀэрэ гукӀлӀгъурӀэ зӀфашӀлӀэу зырагъасэмэ, гумӀкӀыгъо-гузӀжыогъоу зыхафӀхӀэрӀри нахъ макӀлӀ хъуштых. Джары гъогу-рыкӀонымкӀэ шапхъэхэр ыкӀи ахэмкӀэ культурӀэ тхӀ-лӀыным кӀыкӀырӀэр.**

щыгъуазӀэр, ягъӀлорышлӀпӀлӀкӀлӀэ мы лъӀныкӀохэм іоф зӀрада-шӀлӀэр кӀылауагъ. Мы іофыгъо инымкӀлӀ ЛъапкӀ тхылъеджапӀэм щызӀхӀащӀгъӀэ іофтхъабзӀэр зигъо шъыпкӀӀэу ылытагъ. Мыщ фӀдӀэ мӀхъанӀэ зилӀэ зӀхӀгушылагъум ныбжыкӀлӀхэр нахъыбӀэу хӀгъӀ-лӀжыгъӀнхӀэр игъоу ылыгъуагъ.

«Мардж!» пӀонӀэу шыт. Акъыл ыкӀи гупшысӀэ зӀхӀлӀыр сыдрӀэ іофкӀи іӀпылӀгъу иныба, «хӀ-кӀыплӀэ зыфӀамыгъотын, уфае-мӀэ, шылӀп» пӀкӀӀнчъӀэу алорӀп ныла?!

**МАМЫРЫКӀО Нуриет.**

СурӀтхӀэр зӀхӀхъӀэм авторым кӀыштытырихыгъэх.





## Советскэ Союзым и Лыхъужьхэр



Адыгеим кы-  
шыхъугъэ ык-  
и щыпсэуштыгъэ  
нэбгырэ 51-рэ  
ахэм ахэт, адыгэ-  
хэр 7 мэхъух.  
Лыхъужьхэр ку-  
пиплэу бгошынхэ  
плэккышт. Апэрэ  
куп шъхалэм ха-  
хъэхэрэр Адыге-

им кышыхъугъэхэр ары (нэб-  
гырэ 27-рэ), ятлонэрэм — заом  
ыпэккэ щыпсэугъэхэу ыккы хэ-  
кум рашыхи заом ащагъэхэр  
(нэбгырэ 11), ящэнэрэ купым  
хэхъэх Лэбапэ кышыхъугъэу  
Александр Гераськиныр, Ад-  
лер щыц Мартирос Нагулян.  
Ахэр Мыекьуапэ щеджагъэх,  
апэрэм 1933-рэ илъэсым мээ  
механическэ техникумыр, ято-  
нэрэм 1941-рэ илъэсым М.М.  
Громоным ыцкэккэ щыт аэро-  
клубыр къаухыгъ, я 4-рэ ку-  
пым — зэоуж илъэсхэм Адыге-  
им ренэу щыпсэунэу къэк-  
ложыгъэхэр хэхъэх. Пстэумккы  
нэбгырэ 11 ахэр зэрэхъухэрэр.  
Ахэм ахэт Советскэ Союзым  
и Лыхъужьхэр бомбардиров-  
щикхэм яэскадрилья пэщэны-  
гъэ дызыхъуштыгъэ майорэу  
**Крюков Николай Василье-  
вич**. Ар Вологодскэ хэкум  
кышыхъугъ, 1941-рэ илъэсым  
шышъхъалэм апэдэдэ Берлин  
бомбэхэр тезыдзэгъэ летчик-  
хэм ахэтыгъ ыккы Хэгъэгум  
иапшъэрэ тын кыфагъэшъоша-  
гъ. 1942-рэ илъэсым Даге-  
станскэм илэгъо-блэгъу изки-  
паж зэригъусэу ар щыфэхыгъ,  
а станицэ дэдэм щагъэтыллыгъ  
ыккы ежымы иныбджэгъухэ-  
ми саугъэт афагъэуцугъ.

Дышъэ Жъуагъор кыызфа-  
гъэшъошэгъэ нэбгырэ 29-р Мые-  
кьуапэ дащыгъагъэх, ахэм ащы-  
щэу нэбгырэ 11-р Мыекьуапэ  
кышыхъугъ, нэбгыри 6-р ащ  
дащыгъэх. Красногвардейскэ  
ыккы Тэхъутэмыкье районхэм  
Лыхъужь пльырыпл я, Теу-  
цожь ыккы Шэуджэн район-  
хэм — щырыц, Джэджэ рай-  
оным — тл, Кошхъэблэ ыккы  
Мыекьопэ районхэм — Лыхъужь  
зырыз. Шапсыгъэ (джы  
Лазаревскэ адзжэхэрэм)  
районым адыгэ Лыхъужь-  
ты ил.

Лыхъужьхэр нахъыбэмккэ  
кызыхэккыгъэхэр рабочых (про-  
цент 36,5-рэ) ыккы мэкъумэ-  
щышлэх (процент 63,5-рэ). Ахэм  
ащыщэу нэбгырэ 39-р урысых,  
7-р — адыгэх, украинцэхэр  
2 мэхъух, джащ фэдэу ермэл,  
латыш ыккы къэндзал ахэтых.  
Аныбжыккы зэфэхъафых  
(ильэс 17-м кыщегъэжъагъэу  
42-м нэсых), цзэу ыккы сэнэ-  
хъатэу ялэхэри зэтэккых, рядо-  
воим кыщегъэжъагъэу дивиз-  
иэм ипащэ, генерал-майорым  
нэсыгъэхэри ахэтыгъэх. Барен-  
цевэ хым кыщегъэжъагъэу хы  
Шуццэм нэс ащыккыгъэ заох-  
хэм ахэр ахэтыгъэх. Москва  
дэжэ, Ленинград ыккы Сталин-  
град, Кавказыр шъхъафит  
шыжыгъэным, Курскэ дугар  
ыккы Днепрэ, Къоклыплэ Евро-  
пэм ихэгъэгъухэр шъхъафит  
шыжыгъэным, Берлин штэ-  
гъэным, милитарист Японием  
пэшлукорэ заом ахэр чанэу  
ахэлэжъагъэх.

Адыгеим и Лыхъужьхэм  
ащыщэу апэрэу а цзэ лъаплэр  
кыызфагъэшъошагъэр **Андыр-  
хъое Хъусен** ары. Усэккэ ыккы  
журналист лэпэлэсэу щытыгъэ  
ккалэр заом иилъэсхэм шхончэо  
ротэм иполитрукыгъ. 1941-рэ



Андырхъое Хъусен

ильэсым шэклогъум и 8-м Ук-  
раинэм ипсэуплэхэм ащыщэу  
Дьяковэ дэжэ пыйхэм кыыз-  
щадзыхъэм гранатитлоу ылыгъыр  
ыдзи кыгъэуагъ, ежыри хэ-  
ккыдагъ, фашистипллымы хъадэ-  
гъур къафыхыгъ.

Ятлонэрэ Лыхъужьхэр хъугъэр  
рядовоеу **Ацумыжэ Айдэмыр**  
ары. Дунаим зехыжэ нэуж а



Ацумыжэ Айдэмыр

цзэ лъаплэр кыызфагъэшъоша-  
гъэр. Пый танкэ 11-мэ мыщы-  
нэу ар апэуцужыгъ, орудийнэ  
расчетыр игъусэу сыхъатыхым  
кыккылоцкы пыйм имашиних кы-  
гъэуагъ, ежыри хэккыдагъ.

Иныбджэгъухэр кыгъээнэ-  
жыныхэм пае зыфэдэ къэмы-  
хъугъэ лыхъужьыныгъэ Чыгу  
залэм щызэрихъагъ младшэ  
сержантэу **Михаир Корниц-  
кэм**. Теуцожь районым щыц  
ккалэр ящэнэрэ Лыхъужь хъу-  
гъэ. 1943-рэ илъэсым мээ-  
ае и 7-м Станички дэжэ зэо



Михаил Корницкий

пхашэу щыккылагъэм ар кыщы-  
лагъагъ, улэгъэшхор зэрэтелъэу  
пыйм итанк кыгъэуагъ. Чер-  
номорцэхэр зэрысыгъэхэ унэр  
фашистхэм къадзыхы машло  
зыккыдагъэм, мыжъо дэпкъым ар  
къепшыллы гранат зэпышлагъэу  
ылыгъхэр кыгъэаохы нэмыцхэ-  
ри ыулыгъэх, ежыри хэккы-  
дагъ. Ащ кыыхэккы дэккыплэу  
илэ хъугъэмккэ тизэолхэм кы-  
ккыкыжыныхэ альэккыгъ. Блэ-  
нагъэу зэрихъагъэм пае Ми-  
хаил Советскэ Союзым и Лыхъужьы-  
цзэ кыфагъэшъошагъ, Улэшыгъэ  
Кыуачлэхэм я Гупчэ музей Теклоныгъэм  
изалэу хэ-  
тым идэпкъ дышъэ хъарыф-  
хэмккэ ащ ыцлэ тыратхагъ.

1944-рэ илъэсым гъэтхэпэм  
и 26-м, чэщым, старшэ лей-  
тенантэу К.Ф. Ольшанскэм пэ-  
щэныгъэ зыдызэрихъэщыгъэ  
десантник отрядэу нэбгырэ  
68-рэ хъурэр къошъуибылэмэ  
арысэу километрэ 15 фэдизэу  
Ожнэ Бугккэ къаккы, къалэу  
Николаев иккыхъуцуплэ пыйм  
ыккыккыккэ кыщыккыгъэх,  
унэ заулэ ашти, чэщ-мэфитлэм  
кыккылоцкы тидзэхэр къэсыфэ-  
хэ нэс зэошхом хэлэжъагъэх,  
нэмыц 700 фэдиз аулыкыгъ.  
Ау тэ тизэолыи чэнэгъэшхо  
ашыгъ, нэбгырэ 56-рэ а чыплэм  
щыфэхыгъ, ахэм ахэтыгъ къуа-  
джэу Пэнэхэс щыц матросэу  
**Шуццэ Абубэчыр**. Мы зэо-



Шуццэ Абубэчыр

шхом хэлэжъэгъэ десантник  
пстэуим Советскэ Союзым и  
Лыхъужьыцзэ афагъэшъошагъ.

Мыекьуапэ щыц генерал-  
майорэу **Николай Михайло-  
вым** дзэм икомандирэу заор  
ыубли, илъэс зытешлэм я  
78-рэ шхончэо дивизион па-  
щэ фашыгъ. Блэнагъэ хэлъэу  
ипшъэрылхэр ренэу ащ ыгъэ-  
цаккыштыгъэх. Подмосковьем  
игубгъохэм ащыккыгъэ заохэм  
ащ идивизии лыхъужьыныгъэ  
ин ащызэрихъагъ, Украинэр,  
Молдавиер, Румыниер, Венг-  
риер, Чехословакиер шъхъа-  
фит ышлэжыгъэх. Дивизион  
щытхъуцлэ «Запорожская» зы-  
филорэр, Быракъ Пльыжым  
ыккы Суворовым яорденхэр  
фагъэшъошагъэх, гъогъуи  
6-рэ Апшъэрэ Главнокоманду-  
ющэм унашъоу ышлэжъэм те-  
тэу рэзэныгъэ тхылъ кыраты-

# Адыгеир

**Совет хабзэм иилъэсхэм къаккылоцкы  
нэбгырэ 12722-рэ Советскэ Сою-  
зым и Лыхъужь хъугъэх. Ахэм  
ащыщэу нэбгырэ 11635-мэ Хэгъэгум  
зэошхом иилъэсхэм а цзэ лъаплэр  
къафагъэшъошагъ, ахэм ащыщэу  
бзыльфыгъэхэр 87-рэ мэхъух. Со-  
ветскэ Союзым и Лыхъужьыцзэ  
гъогъогъуитлоу нэбгыри 115-мэ, лет-  
чик цзэрылхэу А.И. Покрышкиным,  
И.Н. Кожедуб ыккы Советскэ Со-  
юзым и Маршалэу Г.К. Жуковым  
гъогъогъуицэ къафагъэшъошагъ.**

гъагъ. Ежъ дивизион ипащэ  
Лениным иорденитлэ, Быракъ  
Пльыжым иордениплэ, Суво-  
ровым иорденэу я 2-рэ сте-  
пень зилэр, Богдан Хмельниц-  
кэм иорденэу я 2-рэ степень  
зилэр, Хэгъэгум заом иорденэу  
а 1-рэ степень зилэр ыккы  
Советскэ Союзым и Лыхъужьы-  
цзэ кызэрэратыгъэр къэ-  
зыушыхъатырэ Дышъэ Жъуа-  
гъор кыфагъэшъошагъэх. Зэо  
ужым Генеральнэ штабым и  
Дзэ академие щыригъэджагъэх,  
дзэ логхэм япхыгъэ шэны-  
гъэхэмккэ кандидатыгъ.

Лыхъужьыцзэ кыызфагъэшъо-  
шагъэхэм ащыщых Адыгеим  
иккылэлплугъэ авиатор 15-р. Ахэм  
ахэхэ СССР-м илетчик-кос-  
монавтэу, полковникэу **Анато-  
лий Березовоир**. Ар Инем кы-  
шыхъугъ, 1982-рэ илъэсым кос-  
мическэ къухъэу «Союз Т-5»  
зыфилорэмккэ Чыгур мээи  
7-м кыккылоцкы кыбыбыхъагъ.

Блэнэгъэ ин зэрахъагъ Мые-  
кьуапэ иккыгъэ летчик-бомбар-  
дировщикхэу, капитанхэу **Ана-  
толий Шевкуновым** ыккы **Ан-  
дрей Даныкиным**, майорхэу  
**Александр Важинскэм** ыккы  
**Алексей Макаренко**м, май-  
орэу **Николай Ищенко**м, лет-  
чик-истребительхэу Красногвар-  
дейскэ районым кышыхъугъэ  
капитанэу **Иван Чучвагэ** (ежъ  
ышъхъэккэ пый самолет 20 ыккы  
купэу зэхэтхэу самолет 16  
кыраутэхыгъ), Тэхъутэмыкье  
районымккэ старшэ лейтенантэу  
**Александр Лаухиным** (ежъ  
ышъхъэккэ самолет 23-рэ, купэу  
зэхэтхэу самолети 9 кыраутэ-  
хыгъ), Мыекьуапэ иккыгъэ стар-  
шэ лейтенантэу, нэужым пол-  
ковник хъугъэ **Дмитрий Зюзи-  
ным** (ежъ ышъхъэккэ самолет  
15, купэу зэхэтхэу самолети 9  
кыраутэхыгъ), Мыекьуапэ щыц  
капитанэу **Михаил Игнатье-  
вым** (ежъ ышъхъэккэ самолет  
17, купэу зэхэтхэу самолети  
7 кыраутэхыгъ), летчик-штур-  
мовикхэу Мыекьуапэ иккыгъэ  
старшэ лейтенантэу **Владимир  
Тюковыр** (Кырым щыфэхыгъ),  
лейтенантэу **Мартирос Нагу-  
лян** (1945-рэ илъэсым мэллы-

фэгъум Польшэм щыфэхыгъ),  
ошъогу разведчикэу, старшэ  
лейтенантэу, нэужым майор  
хъугъэ **Николай Ивановым**  
(Тэхъутэмыкье районым щы-  
щыгъ) ыккы Граждан ошъогу  
флотым илетчикэу, старшэ  
лейтенантэу **Александр Груз-  
диным** (ащ янэ илъэс 25-рэ,  
1936-рэ илъэсым кыщегъэ-  
жъагъэу 1961-рэ илъэсым нэс,  
Мыекьуапэ щыпсэугъ ыккы ща-  
гъэтыллыжыгъ).

Таманьрэ Кырымрэ ащы-  
ккыгъэ заохэм анахъэу къащы-  
хэщыгъэхэм ахэлплътэн плъэ-  
кышт Мыекьуапэ щыпсэушты-  
гъэ капитанэу **Алексей Со-  
рока**. Хэгъэгум иапшъэрэ тын  
лъаплэ ащ кыфагъэшъошагъ.  
Украинэм щыккыгъэ зэо пхъа-  
шэхэм ахэлэжъагъэх ыккы Ды-  
шъэ Жъуагъор афагъэшъошагъ  
связист рядовоеу, нэужым ка-  
питан хъужыгъэ **Петр Гре-  
диным** (Мыекьопэ районым  
кышыхъугъэ ккалэм пстэумккы  
ильэс 18 нылэп кыгъэшлагъэр),  
артиллерие взводым ипащэу,  
лейтенантэу, нэужым полков-  
ник хъужыгъэ ккалэу Мые-  
кьуапэ кышыхъугъэ **Николай  
Сапуновым**, Джэджэ кышы-  
хъугъэ младшэ лейтенантэу,  
танкым икомандирыгъэу **Ша-  
тилов Ким**. Танк ротэм ипа-  
щэу, старшэ лейтенантэу, нэ-  
ужым подполковник хъужы-  
гъэ **Чечетко Николай** (Мые-  
кьуапэ щыщыгъ).



Тхъагъушъэ Исмахыл



# арэгушхо

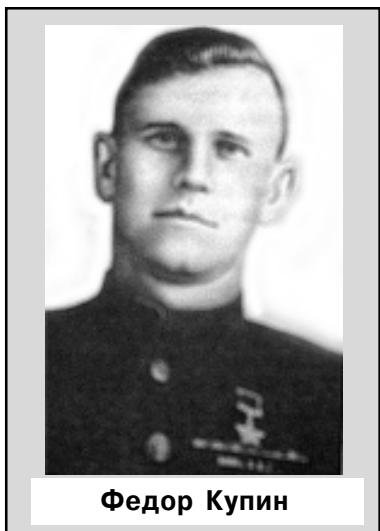
Псыхъоу Днепрэ зэолыбэмэ ацлэ епхыгъэ хуыгъэ. Гъэзэтэу «Правдэм» а лъэхъаным бэ а чыплэм щыклогъэ заохэм афэгъэхыгъэу кыхъагъэр. Псыхъошхом изэпырыкынклэ бэмэ лыхъужьыныгъэ къахэфагъ, зэол 2438-р Советскэ Союзым и Лыхъужь хуыгъэ, ахэм тичыплэгъу нэбгыри 6 ахэтыгъ: шхончэо ротэм ипащэу, Шапсыгъэ районым кыщыхуыгъэ старшэ лейтенантэу **Тхъэгъушъэ Исмахыл**, рядовой пулеметчикэу, Красногвардейскэ районым кыщыхуыгъэ старшэ сержантэу **Василий Лозовыр**, Мыекъяупэ кыщыхуыгъэу сержантэу, нэужым полковник хуыжыгъэ **Гизатуллин Хамазан**, миномет расчэтым ипащэу **Андрей Топорковыр** ыкй сапер отделением ипащэу, старшэ сержантэу **Василий Цветковыр**.

Молдавиём ичлыгу, Днестрэ изэпырыкынклэ блэнагъэу зэрихъагъэм пае Советскэ Союзым и Лыхъужьыцлэ кыфагъэшъошагъ Кошхъэблэ районым кыщыхуыгъэ клалэу, сапер-ефрейторэу **Къош Алым**.

Белоруссиер шъхъафит шлыжыгъэнымклэ операциеу «Багратион» зыфилорэр кло зэхъум Кубанскэ къээзкъ кавалерийскэ корпусым иполк ипащэу, Лэбэпэ кыщыхуыгъэ подполковникэу **Александр Гераськиным** Брест епхыгъэ заоу шылагъэхэм лыгъэу ащызэрихъагъэм пае Советскэ Союзым и Лыхъужьыцлэ кыфагъэшъошагъ.

Ярослав хэкум шыщ капитанэу **Дмитрий Скворцовым** Карелиём ипсыхъоу Вуокса щызэрихъэгъэ лыблэнагъэм пае Советскэ Союзым и Лыхъужьыцлэ кыфагъэшъошагъ. Иротэ ыпэ итэу ар апэу пым инэпкъ нэси, ибатальонрэ иполкрэ псым зэпырысыкынклэ илоф кыафигъэпсынклагъ. Аужырэ илъэсищым ар Джэдждэ районымклэ станицэу Келермескэм щыпсэгъу ыкй ащ щэгъэтыллыжыгъ.

1945-рэ илъэсым гъэтхалэм и 24-м Мыекъяупэ шыщэу, разведкэмклэ штабым ипащэ илэ-



Федор Купин

пылэгъоу **Григорий Коваленкэмрэ** станицэу Джэдждэм шыщэу, а 1-рэ Гвардейскэ ошъогу-десант дивизиём иразведротэ иразведчикэу, рядовоеу **Федор Купинымрэ** Советскэ Союзым и Лыхъужьыцлэ кыфагъэшъошагъ. Апэрэм псыхъоу Дунай, ятлонэрэм псыхъоу Тисэ лыхъужьыныгъэшхо кыщызхагъэфагъ.

Къалэу Мыекъяупэ шыщэу, шхончэо батальоным икомандир игуадзэу, старшэ лейтенантэу **Алексей Зуйковым** Ригэ дэжэ щыклогъэ заохэм псэемиблэжыныгъэу къащызхигъэфагъэм фэшл Советскэ Союзым и Лыхъужьыцлэ кыфагъэшъошагъ.

Къуаджэу Хъакурынэхъаблэ шыщэу, къухъэм икомандирэу, младшэ лейтенантэу **Павел Чаловым** Моонзундскэ операциём илъэхъан десантхэр хыгъэхъунэхэу Даго (Хийумаа), Эзель (Сааремаа) къащырагъэтлысыкыгъэ зэхъум лыхъужьыныгъэу зэрихъагъэм фэшл Советскэ Союзым и Лыхъужьыцлэ кыфагъэшъошагъ. Пыйхэм щэгынхэр кытырапхъанклэзэ, ащ гъогъоуи 7-рэ дзэклоглхэр псыхъом зэпырыщыгъэх, дзэклогл 595-рэ псыгъэхъунэу Даго ни-гъэсыгъ.

Мыекъяупэ шыщэу, артиллерие батареим икомандирэу, старшэ лейтенантэу **Георгий Шумаковымрэ** Красногвардейскэ районым шыщэу, автоматчикхэм явзвод икомандирэу, младшэ лейтенантэу **Константин Василенкэмрэ** псыхъоу Вислэ зэпачыгъэ лыхъужьыныгъэшхо кызыэрэзхагъэфагъэм фэшл Советскэ Союзым и Лыхъужьыцлэ кыфагъэшъошагъ.

Къалэу Мыекъяупэ шыщэу, минометнэ расчэтым икомандирэу, сержантэу **Александр Стариковскэм** псыхъоу Нарев зэпырысыкыгъэхэ псэемиблэжыныгъэу кызыхигъэфагъэм фэшл Советскэ Союзым и Лыхъужьыцлэ кыфагъэшъошагъ. Джащ фэдэу Польшэм ичлыгу лыхъужьыныгъэу щызэрахъагъэм фэшл Теуцожь районым шыщэу, шхончэо батальоным икомандирэу, майорэу **Нэхэе Даутэ**, Мыекъяупэ шыщхэу танкистэу, майорэу **Петр Степа-**



Нэхэе Даут

**ненкэм**, старшэ лейтенантэу **Николай Кутенкэм**, старшэ лейтенантэу **Николай Юдиным**, шхончэо взводом икомандирэу, старшэ лейтенантэу **Михаил Гурьевым** Советскэ Союзым и Лыхъужьыцлэ кыфагъэшъошагъ.

Мыекъяупэ шыщ рядовоеу **Николай Силантьевым** Къоклыплэ Пруссиием ичлыгу лыхъужьыныгъэшхо кыщызхигъэфагъ. Ротэм ипарторгэу зэрэщытым елгытыгъэу, пыйхэм щэгынхэр кытырапхъанклэзэ, ар апэу атакэм илыи, дзэклоглхэр зылыщагъэх. Нэ-



Лаврентий Журавлев

ужым ротэм икомандирэу аулагъэм ычылплэ ихыи, ротэм ыпашхъэ ит пшэрылхэр гъэхъагъэ хэлъэу ыгъэцклагъэх. Ащ пае дзэклоглым Лениным иорденрэ медалэу «Дышъэ Жъуагъомрэ» кыфагъэшъошагъэх.

Псыхъоу Одер зэпырысыкыгъэ зэхъум псэемиблэжыныгъэу кызыхагъэфагъэм фэшл Мыекъяупэ шыщхэу, пулемет взводом икомандирэу, лейтенантэу **Лаврентий Журавлевымрэ** миномет дивизионным икомандирэу, старшэ лейтенантэу **Иван Донскихрэ** Советскэ Союзым и Лыхъужьыцлэ кыфагъэшъошагъ.

Берлин операциём илъэхъан яллыхъужьыныгъэклэ къахэщыгъэх ыкй Советскэ Союзым и Лыхъужь хуыгъэх къуаджэу Лъэустэнхъаблэ шыщэу, миномет взводом икомандирэу, старшэ лейтенантэу **Бжыхъэ-**



Бжыхъэкъо Кымчэры

**къо Кымчэрыерэ** Мыекъяупэ шыщэу, пулемет расчэтым икомандирэу, младшэ сержантэу **Павел Кольцовымрэ**.

Советскэ Союзым и Лыхъужьхэм къахэфагъэх Улэшыгъэ Клуачлэхэм ядзэ пстэуми къулыкъу ащызыжыгъэхэр: лъэсидзэхэм ахэтыгъэхэр, танкистхэр, артиллеристхэр, минометчикхэр, авиаторхэр, летчик-космонавтхэр, саперхэр, связистхэр, политлофшлэхэр. Ахэм ащыщэу нэбгырэ 11-р дзэклоглыгъэх, сержантыгъэх, нэбгырэ 40-р офицерыгъэх, ахэм ащыщэу нэбгырэ 14-мэ командир курсхэр кызаухыхэ нэуж заом илъэхъан офицер хуыгагъэх. Советскэ Союзым и Лыхъужьхэм азыныкъо нахыбэр (нэбгырэ 46-р) коммунистыгъэх, ахэм ащыщэу нэбгырэ 39-р заом илъэхъан партием исатыр хэхъэгъагъ, пым теклонхэм клуачлэу ялэр зэклэ зэрэфагъэлорышлэщымклэ, ищыклагъэу зыхурэм апси зэрагъэтыллыщымклэ логъэ пытэ ашлэ.

ГухэкI нахъ мышлэми, зэклэ Советскэ Союзым и Лыхъужьхэм Теклоныгъэр къалъэгъужыныгъэу хуыгъэл. Ахэм ащыщэу нэбгырэ 15-р Украинэм, Кавказым, Крым, Польшэм, Германиём ащыфэхыгъэх ыкй нэбгыри 10-у фэхыгъэмэ хэгъэгум иапшээрэ наградэ къазэрафагъэшъошэщтыр ашлэщыгъэл. Советскэ Союзым и Лыхъужь 18-мэ заом ыуж мамыр псэуклэм зыфагъэзэжыгъагъ, адрэ нэбгырэ 18-р дзэм кыхэнэжыгъагъ.

## Щытхъум иорденищ кызыфагъэшъошагъэхэр



Щытхъум иорденищ кызыфагъэшъошагъэхэр Советскэ Союзым и Лыхъужьхэм афагъадэх. Щытхъум иорден загъэнэфагъэр 1943-рэ илъэсым шэклогъум и 8-р ары. Заом илъэхъан дзэклогл 2631-мэ Щытхъум иорденищ кыфагъэшъошагъ. Адыгеим шыщ нэбгырэ 13 ахэм къахэфагъ: нэбгыри 8-р Адыгеим кыщыхуыгъ,

нэбгыри 3-р заом ыпэкI ащ щыпсэгъу ыкй Адыгеим рашы фронтым лухъагъ, нэбгыри 2-р щыпсэгъу Адыгеим къэклогъыгъагъэх.

Щытхъум иордени 3 кызыфагъэшъошагъэхэм ныбжэ зэфэхъаф ялагъ, илъэс 20-м кыщегъэжыгъэу илъэс 43-м нэс ахэм аныбжыгъ, мэкъумэщышлэ 11, рабочи 2, урысэу нэбгырэ 11, зы адыгэ, зы ермэл ахэм къахэфагъ, нэбгыри 6-р коммунистыгъэх, нэбгыри 3-р комсомол организациехэм ахэтыгъэх. Артиллеристи 4-мэ, зы минометчикым, сапери 3-мэ, пулеметчики 2-мэ, зы связистым, разведчикым ыкй автоматчикым Щытхъум иордени 3 къафагъэшъошэагъ.

Адыгеимклэ Щытхъум иордени 3 апэдэдэ кызыфагъэшъошагъэр Мыекъяупэ шыщэу, сапер отделением икомандирэу, дивизиём иразведчик анахъ дэгъухэм ащыщэу, старшэ сержантэу **Сергей Сивьян** ары. СССР-м и Апшээрэ Совет и Президиум 1945-рэ илъэсым гъэтхалэм и 25-м ышыгъэ Указымклэ — кыфагъэшъошагъ. Мы Указ дэдэм диштэу автоматчикэу, старшинау **Иван Титовми** Щытхъум иорденищ кыфагъэшъошагъ. Ар кызыщыхуыгъэ чыплэр дгъэунэфын тлэкыгъэл, ау клэлэцлыкIу ибэхэр зыщыгъэхэр унэу Мыекъяупэ дэтым зэрэчлэсыгъэр зэдгъэшлагъ.

Джэдждэ районым шыщ разведчикэу сержантэу **Леонид Майбородэрэ**, Тэхъутэмыкъое районым шыщ ефрейторэу **Исидор Бугримовымрэ** 1945-рэ илъэсым мэллыфэгъум и 19-м Щытхъум иорденищ кыфагъэшъошагъ.

Къуаджэу Лъэустэнхъаблэ шыщэу, сапер отделением икомандирэу, старшинау **Григорий Кошаковым** 1945-рэ илъэсым жьоныгъуаклэм и 31-м, Кошхъэблэ районым шыщэу, старшэ сержантэу **Василий Кардашовым** 1945-рэ илъэсым мэкъуогъум и 29-м Щытхъум иорденищ кыфагъэшъошагъ.

Заор зауыхыгъэм ыуж илъэс тешлагъэу СССР-м и Апшээрэ Совет и Президиум 1946-рэ илъэсым жьоныгъуаклэм и 15-м ышыгъэ Указымклэ тичыплэгъу нэбгыри 5-мэ джыри Щытхъум иорденищ кыфагъэшъошагъ. Ахэр Кошхъэблэ районым шыщ снайперэу, старшинау **Иван Ямпольскэр**, Красногвардейскэ районым шыщхэу пулеметчикэу, старшинау **Иван Еснинымрэ** минометчикэу, старшэ сержантэу **Василий Агиенкэмрэ**, Мыекъяупэ районым шыщхэу саперэу, старшинау **Михаил Власовымрэ**, связистэу **Андрей Осиповымрэ** арых.

Тэхъутэмыкъое районымклэ артиллеристэу, старшинау **Шъхъаклумыдэ Масхъудрэ** Мыекъяупэ шыщ пулеметчикэу, старшинау **Николай Новоятловымрэ** Щытхъум иорденищ ялагъэми, мы орденом иполнэ кавалерэу щытыгъэхэп. Сыда плэмэ, ахэм Щытхъум иорденэу ящэнэрэ степенъ зилэм фэдитурэ ятлонэрэ степенъ зилэм фэдэрэ кыфагъэшъошэагъ, ащкIэ орденом

(ИкIэух я 6-рэ нэкIуб. ит).



Григорий Коваленко



(ИкIуух).

истатус аукогъагъ. Иофхэр зехафыи, хэукъоныгъэхэр загъэ-тэрэзыжыхэ нэуж 1955-рэ илъэсым мэлъыфэгъум и 19-м **М. ШъхакIумэдэр**, 1983-рэ илъэсым мэлъыфэгъум и 13-м **Н. Новоятловыр** зигугъу къэтшыгъэ орденым иполнэ кавалер хуугъэх. Заор зауhyгъэм ыуж илъэсыбэ тешэжыгъэу зэфагъэр зыпкъ рагъэуцожыгъ.

Берлин дэж щыфэхыгъэ И.С. Титовым нэмыкIэу Шытхуым иорден истепенищ къызыфагъэшшоэгъэ пстэуми яунагъохэм къагъээжыи, гъэхъагъэ хэльэу народнэ хызмэтым Иоф шашлагъ.

## Урысые Федерацием и Лыхужьхэр



Хэгъэгум ыкIо шлагъохэм яащ-нэрэ куп хэхъэх Урысыем и Лыхужьхэр. Адыгем Урысыем и Лыхужьхэ 8 къыкыгъ. Апэ дэдэу зыцIэ къелогъэн фаер Граждан

# Адыгеир арэгушхо

ошюгу флотымкIэ СССР-м изаслуженнэ летчик-испытателэу, ТэхутэмькIэе районым шыщ **Мэзыхъэ Владимир** ары. Пасажир самолетыкIэхэм яушэ-тынкIэ лыхужьыныгъэу зери-хъагъэм фэшI ащ апэу Урысыем и ЛыхужьыцIэр къыфагъэшшоагъ.

Урысые Федерацием и Президент и Указхэм зэралхэгъэунэфыкIыгъагъэмкIэ, пшэ-рылх хэушъхъафыкIыгъэхэм ягъэцэкIэнкIэ псэемыблэжыныгъэ ин къызыхэзыгъэфэгъэ офицери 5-мэ Урысые Федерацием и ЛыхужьыцIэ къафаусыгъ. МыекIуапэ шыщхэу старшэ лейтенантэу **Владислав Долониным**, лейтенантэу **Евгений Осокиным**, Красногвардейскэ районым шыщ подполковникэу **Николай Шевелевым** ядунай захъожьым ыуж ары ащ фэдэ лыхужьыцIэр къазыфагъэшшоагъэр. МыекIуапэ шыщхэу подполковникэу **Владимир Семеновым** игъашIэ кIыхъэ хуугъап, ащ илъэс 33-рэ нылэп къыгъэшлагъэр. Улагъэу къытыра-шагъэхэм ащ къыфырагъашIэ-

щтыгъ ыкIи хылыгъэу зэсым-джэ нэуж 2007-рэ илъэсым Ионыгъом и 27-м ащ идунай ыхъожьыгъ. МыекIуапэ къы-щыхуугъэ, ошюгу-десантыдзэхэм къулыкIур ащызыхыгъэ, батальоным икомандир игуадзэу щытыгъэ майорэу **Цэй Эдуард** ятIонэрэ чэчэн заом илъэхъан къушъхэу «Ослиное ухо» зыфи-лорэм дэж щызэрихъэгъэ лыхужьыныгъэм пае Урысыем и ЛыхужьыцIэ къыфагъэшшоагъ.

МыекIуапэ къыщыхуугъэ, Адыгэ ОМОН-м ипрапорщикыгъэу **Артем Гармаш** Урысые Федерацием и Президент 2013-рэ илъэсым жьоныгъуакIэм и 20-м ышыгъэ Указэу N 498-р зытетымкIэ Урысыем и ЛыхужьыцIэ къыфагъэшшоагъ. 2012-рэ илъэсым Ионыгъом и 15-м Дагыстан ибоевикхэм апэуцужьыз ар фэхыгъэ.

МыекIуапэ къыщыхуугъэ летчик-истребитель цIэрылоу, капитанэу **Федор Шкуновым** ыцIэ Урысыем и Лыхужьхэм ясатырэ чIыпIэ шъхъаф щеу-быты. Хэгъэгум зэошхом илъэ-

хъан ар эскадрильем ипэщагъ, пным исамолет 27-рэ ошю-гум къыриутэхыгъагъ. 1944-рэ илъэсым имэкIуогъу мазэ Советскэ Союзым и Лыхужьы-цIэ къыфагъэшшоэнэу ар къа-гъэлъэгъогагъ, ау къыраты-гъагъап. 1945-рэ илъэсым гъэ-тхапэм и 15-м летчик лыхужьы-жыыр фэхыгъэ. Заор зауhyгъэм ыуж илъэс 51-рэ тешэ-жыгъэу зэфагъэр зыпкъ ра-гъэуцожыгъ. Ащ идокумент-хэм ягъэхъазырын мы тхы-гъэм иавтор илахышхо хи-шыхъагъ. Урысые Федераци-ем и Президент 1996-рэ илъэ-сым жьоныгъуакIэм и 2-м ышыгъэ Указэу N 619-р зы-тетымкIэ Ф.И. Шкуновым Уры-сыем и ЛыхужьыцIэ къыфа-гъэшшоагъ.

\* \* \*

Уахътэр къызэтемыуцоу ма-кло. Советскэ Союзым и Лыхужьхэр зэкIэ дунаим ехы-жыгъэх. Казахстан икIалэу Зырянскэ щыпсэуштыгъэ **Павел Кольцовыр** ары ауж хуугъэр, ащ ыныбжэ илъэси 102-м итэу 2011-рэ илъэсым гъэтхапэм и 31-м идунай ыхъо-

жыгъ. Шытхуым иорденищ къызыфагъэшшоагъэхэм ащы-щэу къэнэжыгъэр **Кошаков Григорий Михаил ыкIор** ары, ар джыдэдэм къалэу Крас-нодар щэпсэу. Тыгъэгъазэм и 12-м ащ ыныбжэ илъэс 94-рэ хуушт. Арышъ, псауныгъэ пытэ илэнэу, игъашIэ кIыхъэ ху-нэу ащ сыфэлъало сшIоигъу. Урысыем и Лыхужьхэу **Мэ-зыхъэ Владимир КIэмгъе ыкIор** Москва, **Цэй Эдуард Кушыку ыкIор** МыекIуапэ ащэпсэх. Ахэм алулэнэу ыкIи адэгущыIэнэу авторым амал илагъ.

Лыхужьхэм ящытхуу кло-дырэп. Цыфхэм яшIэжэ ахэр сыдигъуи хэлъынхэм пае со-ветскэ цыфхэм Хэгъэгум зэо-шхом ТекIоныгъэр къызыщы-дахыгъэр илъэс 70-рэ зыщы-хууштым ехуылэу псэемыблэ-жэу зи Хэгъэгум къэзыухуу-мэгъэ тIкыо шлагъохэм ацIэхэр егъэшIэрэу тарихым къыхэ-гъэнэжыгъэнхэм тегъэпсыхъэ-гъэ Иофтхъабзэхэр зехъэгъэнхэ фаеу сэлъытэ. Адыгеир зэры-гушхорэ ыкIо шлагъо горэми ыцIэ ащыгъупшэ хууштэп.

**СЫДЖЫХЪ Хъазрэтбий.**  
**Тарихъ шIэныгъэхэмкIэ кандидат, отставкэм щыIэ полковник.**

# ЗыкIыныгъэм ылъапс

*Я XX-рэ лIэшIэгъум Адыгеим щыпсэхэрэмкIэ мэхъан-нэшхо зилэ хуугъэ-шлагъэу шыт автоном хэкум рес-публикэ статус илэ зэрэхуугъэр. Сыд фэдэрэ зэхъокIыныгъэу обществэм хэхъухъэхэрэ зыгорэхэм агъэхъазырых. Цыфхэр ежъхэм къахэкIырэ пащэхэм агоуцох, цыхъэ афашIы, ауж ехъэх. Непэ зигугъу къэсшыштыр ащ фэдэ цыф пэрытэу, купхэр зэхэзыщэнхэ ыкIи зылызыщэнхэ зыльэкIэу Кошхъэ-блэ районым и Адыгэ Хасэ ипащэу, общественнэ про-ектэу «Кошхъэблэ форум» зыфилорэм иавторэу Дзэ-сэжъ Заурбий ары. Ащ ыныбжэ тыгъуасэ илъэс 70-рэ хуугъэ. Охътэ, хэбзэ зэблэкIыгъом ащ Иофэу ышлагъэм ехылагъэ непэ ситхыгъэ.*



Кошхъэблэ район Хасэм пшэрылхэу илагъэр лъэпкъ куль-турэм, бзэм якъызтэгъэнэн, лъэпкъхэм язэкъошныгъэ игъэ-пытэн, Адыгеир щынэгъончъэ-ныр, общественнэ зыгъэлоры-шэжыным зыкъегъэлэтыгъэныр ыкIи гражданскэ обществэм игъэпсын лъапсэ фэшIыгъэныр арыгъэх. Пшэрылхэр нахъ дэгъоу гъэцэкIэгъэнхэм пае Дзэсэжъым къыгъэхъазырыгъэ проектэу «Кошхъэблэ форум» зыфилорэр аштэгъагъ.

Апэрэ Кошхъэблэ форумыр 1990-рэ илъэсым мэлъыфэгъум и 24 — 25-м шылагъ ыкIи адыгэ-мэ ятарихъ ар фэгъэхыгъагъ. Урысыем Кавказым шишыгъэ заор зыуцужьыгъэр жьоныгъуа-кIэм и 21-м илъэси 126-рэ хууштыгъ. Форумыр а хуугъэ-шлагъэм игъэкIотыгъэу тегущы-лагъ. Мыщ хэлэжыгъагъэх Нал-щык, Черкесскэ, МыекIуапэ, Краснодар краим къарыкIыгъэ шIэныгъэлэжъхэр. «Тарихыр лъэпкъым ибаиныгъ» цIэу зыфа-шыгъэ форумым Дзэсэжъ За-урбий итхъамэтагъ, ащ сэ сы-ритхъамэтэгъу.

Я XIX-рэ лIэшIэгъум адыгэ тарихым бырсыр хэмьлыгъэу мыщ шытегушылагъэх ыкIи те-

фэрэ уасэр фашIыгъ. Апэрэу урыс империем Кавказым заоу шишыгъэр зэрэкIогъэ шыкIэр лъэпкъгъэкIодэу (геноцидэу) альытагъ. Форумым хэлэжъа-гъэхэм Адыгэ хэку исполко-мым лъэлукIэ зыфагъэзагъэ жьоныгъуакIэм и 21-р шыгъо мафэу агъэнэфэнэу. ЕтIанэ хэку исполкомым ащ фэдэ унашъо ышыгъэу 1990-рэ илъэсым къыщегъэжыагъэу хэтэгъэунэ-фыкIы. Ахэм зэкIэмэ Дзэ-сэжъ Заурбий иакыл, ыкулачIэ ахэлъ.

Кошхъэблэ районым и Адыгэ Хасэу Дзэсэжъыр зипащэм цыфхэм бырсыр къахэмы-хъанымкIэ хэгъэгъоу зэхэзырэм, лъэпкъ пэпчэ ежъ къэралыгъо ыгъэпсынэу зыщыпыхъагъэм, тэ тихэкоу лъэпкъыбэ зыщыпсэ-урэм зэгурылоныгъэ ипынымкIэ Иофэу ышлагъэм осэшхо иI. А лъэхъаным машор къызырыкIы-щтыр зи арыгъап. А уахътэм Дзэсэжъым лъэпкъ зэфыщыты-кIэхэмкIэ формулэ дэгъу къы-гъотыгъагъ — «Зэфэдэныгъ. Зэгурылоныгъ. ЗыкIыныгъ».

А хэбзэ зэблэкIыгъо илъэ-схэм атефэу лъэпкъ организа-циехэр хэкум щыпсэурэ лъэп-къыбэм ялагъэх. Ахэр Адыгэ

Хасэр, ар хылушъо Шапсыгъэ-ми щызэхъащэгъагъ, урымхэм, ермэлхэм, къээзэкъхэм ыкIи нэ-мыкIхэм организациехэр зеха-щагъэхэу щытыгъэх.

Къээзэкъхэм зыкъалэтэу а уахътэм рагъэжыгъагъ. Адрэ нахъ лъэпкъ цыкIухэр ащ лъэ-шэу ыгъэгумэкIыштыгъэх. Ау Дзэсэжъым ахэм жабзэ, акыл къафигъотыгъ. Форумым къыщы-гушылэзэ, ащ хэлэжыэрэ къэ-зэкъхэм арилуагъ: «Адыгэхэ-ми къээзэкъхэми къарыкIуагъэр зэфэдэ. БэкIэ тызэфэд. Лъэпкъ гъэкIодыри къэткIугъ, тызэгъу-нэгъоу, цыхъэ зэфэтшыжыгъэу тызэдышылэнэу зедгъэсагъ, ти-зэфыщытыкIэхэр зэчыкIонхэу тэ тыфаеп. Адыгеимрэ Крас-нодар краимрэ ащыпсэурэ лъэп-къхэр зэгурылохэу зэдэпсэунхэм пае субъектитIуми алулачIэ зэхалхъан фае».

Арэу щытми, 1991-рэ илъэ-сым Мостовской районым иата-ман край радиомкIэ къэгущыли, адыгэхэм зауIэшэу, дружинэ-хэр зэхъащэхэу, ащ елытыгъэу ежъхэми зыкъагъэгъунэжыным пае зауIэшын фаеу къылуагъ. Адыгэ Хасэм ащ зэкIэм зы-кыыригъэпхъотагъ. Кошхъэблэ районым къырагъэблэгъагъэх

ыкIи станицэу Мостовским шъхъихыгъэу щызэдэгущыла-гъэх, зэгурымылоныгъэр щагъэ-зыягъ. ЕтIанэ къээзэкъ лыхлохэр Фэдэ къэкIуагъэх, Адыгэ Ха-сэм илыхлохэри Мостовским шылагъэх. Сыдэу щытми, зыкъэ-зылэтын зыльэкIыштыгъэ лъэпкъ зэпэуцужьыныгъэр агъэкIосагъ.

Ащ фэдэу 1992-рэ илъэсым Курганинскэм икIээзэкъ отдел районым игъэцэкIэкIо хабзэ пэуцужьыгъэх ыкIи админист-рацием и Унэ ашти, мэфищы-рэ алыгыгъ. Кошхъэблэ рай-оным игъунапкъэхэм Новочер-касскэ къээзэкъмэ я БТР-хэр алутыгъэх. А лъэхъанми Заур-бий акыл зилэ лIэу зыкыгъэ-лъэгъуагъ. «Кошхъэблэ фору-мым итхъаматэу Дзэсэжъ За-урбий къысфитеуи зэхэтцэгъэ акцием уасэу ритырэр къызы-селом, Иофыр зэпыдгъэунэу тетыубытагъ, сыда плэмэ ащ цыхъэ фэтэшIы, къызэрэтфы-щытым уасэ етэты», — еIо Курганинскэ къээзэкъ отделым иатаманэу А.В. Пупыниным.

Ащ фэдэу лъэпкъ зэгурымы-лоныгъэм къыхэкIэу етIани Кошхъэблэ районым пэблэгъэ Курганинскэ районым бырсыр-хэр къыщыхуухэу хуугъэ. Ахэм адыгэ ахэмытми, язэшлохын Дзэсэжъыр хэлажыгъэ бэрэ къыхэкIыгъ. Къээзэкъхэм утын зэрахыгъэ ермэлым къыкIоу-цуагъэхэм зыкызалэтыми Дзэ-сэжъым ишлуагъэ къэкIуагъ. Курганинскэ районым идепу-татхэм я Совет итхъаматэу С.Л. Куликовым къызэритхырэмкIэ, зэпэуцужьыныгъэм лъэшэу зи-ушъомбгъуштыгъ ыкIи Кошхъэ-блэ форумым ипащэу Дзэсэжъ Заурбий Иофым къыхэмылэ-жыагъэмэ, хууштыгъагъэр къыз-шогъэшIыгуау, Заурбий лъэ-ныкIохэр зэригъэшIужыгъэх.

ЯтIонэрэ мафэм Кошхъэблэ районым щыпсэурэ ермэлхэм яобщинэ ипащэу Леонид Ца-турян Кошхъэблэ форумым и Совет хэтхэм закъылуигъаки, къарилауагъ: «Кошхъэблэ фору-мым сыхэлэжыагъ, ау ащ къы-щалауагъэм, щагъэуцугъэ пшэ-рылхэм ащ фэдиз мэхъанэ ялэштми, уахътэм ыпэ шъуишъы-зэ шъогупшысэми сшIагъап».

Я II-рэ форумым я III-ри, я IV-ри, я V-ри къыкIэлъыкIуа-гъэх. Ахэр уахътэу зыщылагъэ-хэм цыфхэр зыгъэгумэкIырэ Иофыгъохэм язэшлохын фэгъэ-хыгъагъэх. Ащашыгъэ уна-шъохэр зэкIэри гъэцэкIагъэ мыхъугъэхэми, непэ уяджэнкIэ гъэшIэгъоных. Гушылэ пае, гражданскэ обществэм игъэ-псын ехылагъэр. Адыгееу лъэпкъ зэфэшъхъафыбэ зыщы-псэурэм ар сыдэуштыгъэ щыб-гъэпсыщта?

Сыдрэ Иофэу Заурбий зы-хэлажыэрэм ренэу зэфэдэны-гъэр, зэгурылоныгъэр, зыкIыны-гъэр альапсэу пхырещых. Сы-дигъуи ыпэкIэ къэхууштыр елъэ-гум фэдэу, ар къыделъытэ.

Кавказым щыпсэурэ лъэпкъ-хэм я Конфедерацие и Пре-зидентэу КIэныбэ Юрэ Дзэсэ-жъым ехылагъэу гъэшIэгъонэу къылуагъ:

«Сыд Кошхъэблэ форумым щытлэгъугъэр? Гурыт еджа-плэм тарихымкIэ ыкIи об-ществоведении мкIэ икIэлэ-егъаджэ къызырыклоу щымыт тарихъ охътэ зэблэкIыгъом дэгъоу къыгурэлэу зы обществен-нэ системэр нэмыкI зэрэхуу-рэр. Ащ фэдэ хэбзэ зэблэ-кIыгъом къыхъын ыльэкIырт бырсырыри, тхъамыкIагъоу дэгъоу зэхэшIэх ыкIи анахъ чIэнэгъэ макIэ зыщашышт гъо-гум цыфхэр рищэнхэ, ахэр зэкъуищэнхэ елъэкIы...»

**МЭКУЛЭ Джэбраил.**  
**Тарихъ шIэныгъэхэмкIэ доктор.**





## КІэлэцІыкІухэм апай

## ПЭНЭШЬУ Хьазрэт

Алый  
ипсычэт

Щэо-пліаозэ псычэтыр  
Тикэнау къэсы.  
Псы макІэу, псы тІэкІоу дэтыр  
«ЖытІ-жытІ!..» ылоу езы.

ЗычІугъэбызэ щесынэу  
Псычэтым къыдэхъурэн.  
ПшІошІыгъа Алой цысынэу,  
ХэкІыпІэ къылбымышоу.

Щэлъэжъыер иІэдэжъэу,  
ХекІэ псым, хегъахъо:  
Ипсычэт бгъэгуги тхъэжъэу,  
ИшІугъоу къэлъагъо.

Долэт  
еджакІо  
макІо

«Илъэс тхъапш уныбжэ, Долэт?»  
УпчІэ ратымэ тикІалэ, —  
«СычІэхъанэу школым къэт», —  
Хэлъ Іушыгъэ ац ипсалъэ...

Игъо хъуи, ар чІэхъагъ:  
Матхэ, еджэ зэрилъэкІэу.  
«ШколыкІомэ сахатхагъ», —  
Къеты джы джэуапыр кІэкІэу.

«Уезыгъаджэхэрэр тхъапш?» —  
УпчІэм хэлъ гушІагъо, —  
«Унэм исхэри аханчъ», —  
ІэхъомбиншІыр къегъэлъагъо.



## ЗэкІэ ешІэ

«Долэт, школым учІэхъагъ,  
Уеджа е обзаджа?» —  
«Шъумыбзаджэх», — къытиІагъ  
ТикІэлэегъаджэ...

«Нэбгырэ тхъапш классым ис?»  
«ТІокІрэ тфырэ тэхъу,  
Ау тхэлукІырэн зы цыс,  
ШІэныгъэм тылэхъу...»

«Армэ къаІо о, Долэт,  
Хэта анахъ Іазэу  
А зэпстэумэ ахэт,  
ЗэкІэ зыфэразэу?..»

Долэт тІэкІу егушІысагъ,  
СІагъэр шІоигъуаджа?  
«ЗэкІэ ешІэ, — къэгугагъ, —  
ТикІэлэегъаджэ...»

Гъунэ шІэн  
пчъагъэм...

«ОшІэмэ лытакІэ,  
Къысалу о, Долэт», —  
«Ар сымышІэмэ,  
Ацыгъум сыхэт?»

«Анахъ пчъэгъэ макІэр  
«Зы», ац тыщыгъуаз.  
Анахъ иныр къаІуи,  
Джащыгъум уІаз...»

«Зы хэмылхъашъунэу  
О къэпІонэн пчъагъэ», —  
«Гъунэ шІэн пчъагъэм, —  
Дэгъоу сэгъэшІагъэ...»

## Джэгугезц

Одыджыныр къытеуагъ,  
ЗэгъэшІэныр зызэпум,  
Долэт джэгъоу фемыжъагъ,  
Щытыгъ, тегъэкІагъэу чэум.

КІэлэцІыкІумэ яшІугъу:  
ЕджэпІэ цагур зэпачъыхъэ...  
Тхъэжърэ быным уемышІугъу,  
Хъунэн ори уахэмышъэ.

Яплъэу тІэкІурэ щытыгъ,  
Елбышъ, чъэзэ зафегъазэ:  
ЗэкІэм чэфым зыритыгъ,  
Къехъуапсэхэу мэлъэразэ.

Быракъзехъэ пшІыми хъун  
Зыфалорэм Долэт фэдэу,  
Зэпыгъом джы тлъэгъун  
Хъары-жъотыр къэзыІэтэу.



\* \* \*

Сшы цІыкІу Іушэу къэхъу..  
Зымафэ тицагу  
Сшы цІыкІу къыцэбзаджэ.

Тхъачэтым дэджэгу,  
Текуозэ, маджэ:

«Зэпыгъэу уикъау,  
ПшІэ сыкъемыгъау,  
Ори, тхъачэтыхъу,  
Зыкъэмыгъэбыхъу...»

Тхъачэтыр мэкъао,  
Хъужъыри къэдао:  
«Дыкъу!.. Дыкъу!..» къеІо.  
Ар сэ къызгурэІо.

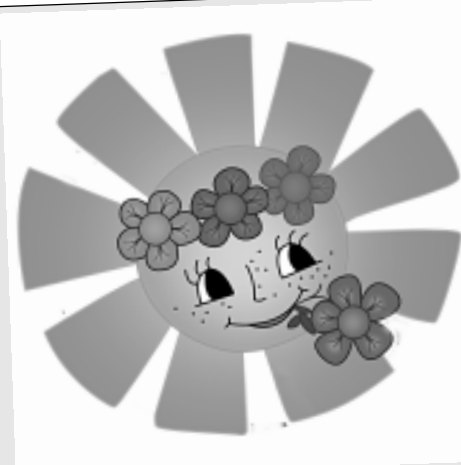
«Тхъачэтмэ, нахъыкІ,  
Ягубж уцымыкІ:  
Уаупэрэфын  
Псынклэу альэкІын...»

Щагур рэхъат мэхъу,  
Сшы цІыкІу Іушэу къэхъу...

Долэт  
исурэт

Зэрэпсаоу уашъор  
Тыгъэм ыубытыгъ,  
Къэрэбэ шхъэдджашъор  
Ац ычІэгъ чІэтыгъ.

Тэмэжъые пчъагъэ  
Гъогу нэфым тет,  
Долэт иІэшІагъэ  
Сыд фэдэ сурэт!..



## ВОЛЕЙБОЛ. АПШЭРЭ КУПЭУ «Б»-р

## Тегъэгугъэ

— Ятлонэрэ ешлэгур къэтхыныр тэрклэ къиныгъ, — кытылауагъ «Динамо-МГТУ»-м итренер шхьалэу Павел Зборовскэм. — Зэлуклэгур зэрэклауагъэр: 25:27, 25:22, 19:25, 25:23. Ятфэнэрэ эдешлэгур бысымхэм ахы ашлюигоу яшъыпкъэу кытэнэ-къокъугъэх. Тиспортсменхэм тафэраз. Апэклэ зильыхэклэ шыклэ гъэшлэгонхэр къагъотыхэзэ, теклоныгъэр 17:15-у къахыгъ.

«Динамо-МГТУ»-р тыгъэгъазэм и 21 — 22-м Мыекъуапэ щешлэшт. Ростов-на-Дону икомандэу

**«Союз» Красногвардейское — «Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — 1:3.**

**Тыгъэгъазэм и 7-м Ставрополь краим щызэдешлагъэх.**

**«Союз» — «Динамо-МГТУ» — 2:3.**

**Тыгъэгъазэм и 8-м Ставрополь краим щызэлуклагъэх.**

«Волей» зыфилорэр тикъалэ кыригъэблэгъагъ. Тикомандэ я 5-рэ чыплэм шылагъ. Зичэзыу зэлуклэгухэр кызырэхыгъэхэм ишлуагъэклэ я 4-рэ чыплэм нэс дэклоагъ, финалым хэфэштэу тегъэгугъэ.



## БАСКЕТБОЛ. АПШЭРЭ КУПЭУ «Б»-р

## Ешлэгъу мыпсынклэхэр

**«Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — БК 1716 Омскэ хэку — 73:68 (20:21, 20:19, 21:16, 12:12).**

**Тыгъэгъазэм и 6-м Мыекъуапэ щызэдешлагъэх.**

**Зезыщагъэхэр С. Чуб, А. Глазин — Краснодар, И. Куксов — Ростов-на-Дону.**

**«Динамо-МГТУ»-м щешлагъэхэр, очко пчъагъэу къахыгъэр: Гапошин — 24; Хмара — 17, Блэгъожъ, Болотских — 18, Милюткин — 4, Лундако, Лавриненко — 2, Воротников — 2, Дудко — 6.**



Тазыр дзыгъохэр командэ пэпчъ зэригъэцклагъэр 10 — 11 нылэп. Ешлэклэ дэгъу къагъэ-

лэгъуагъ. Бысымхэм теклоныгъэр кыдаыхыным фэшл ухъумэн юфыгъохэр зэрагъэцклагъэх.

гъэхэм уигъэрэзэнэу щыт. А. Гапошиныр, И. Хмарэ, С. Болотских, С. Воротниковыр, ялэпэлэ-сэныгъэклэ нахъ къахэщыгъэх.

«Динамо-МГТУ»-м итренер шхьалэу Андрей Синельниковым кызырэтхылауагъэмклэ, Омскэ хэкум испортсменхэм ешлэгъуитлур

къашлуахыныр псынклэ къафэхугъэп. Хъаклэхэм очкоуи 3 дзыгъохэр дэгъоу агъэцклагъэх.

Тыгъэгъазэм и 14 — 15-м «Динамо-МГТУ»-р МБА Москва тикъалэ щылулэшт. Ешлэгур тиспортсменхэм псынклэ къафэхугъэп.

## КЫМЭФЭ ФУТБОЛЫР

«Мыекъуапэм» членэ,  
«Урожай»...

**Кымэфэ футболыр лъэклэуатэ. Мыекъуапэ изэлухыгъэ зэнэкъокъу хэлэжъэрэ командэхэм зэлуклэгухэм ешлэклэ дэгъу къащагъэлъагъо. «Урожай» апэ ишъыгъэми, гугъэр чламынэу МГТУ-р, «Шагъдыр», фэшъ-хъафхэри хагъэунэфыкырэ чыплэхэм афэбанэх.**

## Ешлэгъухэр

**«Чыгушъхь-Инвест» — МГТУ — 2:3, «Мыекъуапэ» — «Урожай» — 2:3, «Шагъдый» — «Ошъутен» — 2:1, СДЮСШОР — «Радуга» — 0:3.**

МГТУ-м щешлэрэ Николай Рябиновым гъогогъуицэ «Чыгушъхь-Инвестым» икълэпчъэ лэгуаор дидзагъ. «Чыгушъхь-Инвестым» ифутболистхэу Датхъужь Адамрэ

Гъонэжыкыко Азэмастрэ зэрызэ МГТУ-м икълэпчъэ лэгуаор дидзагъ.

«Урожай» дэгъоу ешлагъ, инасып кыыхыгъэуи плъытэ хъушт. Сергей Мальцевымрэ Игорь Брыловымрэ зэрызэ хъагъэм лэгуаор радзагъ. «Мыекъуапэм» ифутболистхэу Максим Шевченкэмрэ Максим Казаковымрэ зэрызэ «Урожай» икълэпчъэ лэгуаор дидзагъ. Ешлэгур клэухым фэклогъахэу Сергей Мирошниченкэм пеналь-

тиклэ «Мыекъуапэм» икълэпчъэ лэгуаор дагъэфагъ. Аужырэ нэгъуплэплэгъухэм «Мыекъуапэм» пчъагъэр зэфэдиз ышынэу амал илагъ, ау пенальтир зегъэцклагъ «Урожай» икълэпчъэлуатэ Алексей Саяпиным зидзи, лэгуаор кьогъупэм зыщынэсыным кызыр-кидзэжыгъ.

«Шагъдым» ифутболистхэу Алексей Домашевскэм тлогъогогъо «Ошъутенэм» икълэпчъэ лэгуаор дидзагъ. «Ошъутенэм» щыщэу гъэхъагъэ зышыгъэр Хъатитэ Алий. «Радугэр» СДЮСШОР-м зэрэтеклоштыр пшлэнэу щытыгъ. Юрий Ивановым, Николай Бояринцевым, Сергей Веркашанскэм зэрызэ хъагъэм лэгуаор радзагъ.

## Ятлонэрэ купыр

**«Картонтара» — «Делотехника» — 3:2, «Джокер» — «Квант» — 5:3, «Инфора» — «Ошъутен-2» — 0:5, «Звезда» — СОЦ — 2:1, ОФО — «Газпром» — 0:3, «Спортмастер-2» — АГУ — 1:1, «Динамо» — «Спортмастер» — 4:6, «Герта» — «Фышт» — 2:1, УВД — «Кавказ» — 1:4.**

## Чыплэхэр

1. «Урожай» — 9  
2. МГТУ — 7

3. «Шагъдый» — 6  
4. «Радуга» — 4  
5. «Чыгушъхь-Инвест» — 3  
6. «Ошъутен» — 3  
7. «Мыекъуапэ» — 3  
8. СДЮСШОР — 0.

## Ятлонэрэ купэу «А»-р

1. «Спортмастер» — 12  
2. «Ошъутен-2» — 12  
3. «Джокер» — 9  
4. СОЦ — 6  
5. «Динамо» — 6  
6. «Звезда» — 6  
7. «Фышт» — 3  
8. «Герта» — 3  
9. «Квант» — 1  
10. «Инфора» — 1.

## Купэу «Б»-р

1. «Кавказ» — 9  
2. «Картонтара» — 9  
3. АГУ — 7  
4. «Газпром» — 6  
5. УВД — 6  
6. «Спортмастер-2» — 4  
7. «Медик» — 3  
8. ОФО — 0  
9. «Делотехника» — 0.

Тыгъэгъазэм и 14 — 15-м зичэзыу ешлэгъухэр купхэм ащыклоштых.

## Апшэрэ купыр

СДЮСШОР — «Мыекъуапэ»  
«Ошъутен» — «Радуга»  
«Шагъдый» — МГТУ  
«Чыгушъхь» — «Урожай».  
Ешлэгъухэр стадионэу «Юностым» щыклоштых.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЬ Нурбий.

**Зэхэзыщагъэр ыкли кыдэзыгъэклырэр:**

Адыгэ Республикэм лъэпкъ Юфхэмклэ, ІэкІыб къралхэм ащыпсэурэ тильэпкыгъухэм адырІэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли кърбар жъугъэм иамалхэмклэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

**Редакциер зыдэщыІэр:**

385000,  
кь. Мыекъуапэ,  
ур. Первомайскэр,  
197.

**Телефонхэр:**

приемнэр:  
52-16-79,  
редактор шхъаІэм  
иапэрэ  
гуадзэр:  
52-49-44,

редактор гуадзэр-  
пшъэдэкІыжъ зы-  
хырэ секретарыр:  
52-16-77.

**E-mail:**  
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъатыгъэр:**

Урысые Федерацием хэутын Юфхэмклэ, телерадиокъэтынхэмклэ ыкли зэлъытэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэІорышлэл, зэраушыхъатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

**Зыщыхаутырэр**

ОАО-у  
«Полиграф-ЮГ»,  
385000,  
кь. Мыекъуапэ,  
ур. Пионерскэр,  
268

**Пчъагъэр**

**4000**

**Индексхэр**

**52161**

**52162**

**Зак. 3975**

Хэутыным  
узщыклэтхэнэу щыт  
уахъгэр  
Сыхъатыр 18.00  
Зыщыклэтхэгъэхэ  
уахъгэр  
Сыхъатыр 18.00

Редактор

шхъаІэр

**Дэрбэ Тимур**

Редактор

шхъаІэм

иапэрэ гуадзэр

**МэщлІэкъо**

**Сайд**

Редактор

шхъаІэм

игуадзэр —

пшъэдэкІыжъ

зыхырэ

секретарыр

**Хъурмэ Хъусен**

## ФУТБОЛ. ДУНЭЕ ЗЭНЭКЪОКЪУ

## Пхъэдзым кыгъэнэфагъэр

**Урысые Федерацием футболымклэ ихэшыпыкыгъэ командэ дунаим изэнэкъокъоу 2014-рэ илъэсым Бразилием щыклоштым хэлэжъэшт. Пхъэдзым ыуж командэхэм пэшлорыгъэш ешлэгъоу ялэштхэр къэнэфагъэх.**

Къыблэ Корейм, Бельгием, Алжир яхэшыпыкыгъэ командэхэм Урысыем ифутболистхэр адешлэштых. Купым апэрэ чыплитлур кыщыдэзыыхэрэр зэнэкъокъум щылыклэштых.